

HILA 5.0

priče nastale na Radionici kreativnog
pisanja *Hila* u Topolskoj 18,
sezona 2017/2018

uredili
Srđan Srđić i Vladimir Arsenić

Sadržaj

Đorđe Aćimović *Odgovornost nekih latinoameričkih pisaca za veliki požar na užoj periferiji Beograda*, 5

Ljiljana Ćuk *Life*, 8

Radmila Ercegovac *Jednom, kad drugi put umreš*, 15

Nataša Govedarica *Uznemirena tla*, 22

Milana Grbić *Vrati se u Ameriku*, 27

Ljiljana Grubač *Trojka*, 31

Tanja Lučić *Lutka za gledanje*, 33

Jelena Medan *Kapitanova kabina*, 40

Angelina Meringer *Mrtvi ne govore*, 43

Miljan Milanović *Samo mrtvi psi ne laju i ne mašu repovima*, 52

Saša Milenković *Šajberovo kolo*, 62

Srđan Miljević *Kakav dan*, 70

Milica Popović *Čas slikanja*, 74

Ivana Radović *Kurac ćeš ti ikad išta*, 77

Jasna Rajić *Rekvijem*, 79

Jelena Rašić-Dedeić *Bili i Dasti*, 81

Nevena Šaulić *Mišja perspektiva ili Priča bez mišolovke*, 84

Dorđe AĆIMOVIĆ

**ODGOVORNOST NEKIH LATINOAMERIČKIH
PISACA ZA VELIKI POŽAR NA UŽOJ
PERIFERIJI BEOGRADA**

Video sam Brenu. S brenerom. Uputila se bila ka Bežanijskom groblju.

Lep joj je bio taj brener. Breni.

Kada sam bio u gimnaziji, imali smo u školskom dvorištu dva psa, Brenu i Sidu. Sida je izgledala kao da ima sidu, a Brena je bila lepa. Psi inače ne mogu da obole od side, ali šta deca pa znaju o seksualno prenosivim bolestima.

Nego, razgovaramo tako moja malenkost i Brena. S brenerom. Bio sam izašao da prošetam psa pre posla, pa mogu i do groblja, pomislih. Poželim joj, *Dobro jutro komšinice*, ona meni odgovori, *Dobro jutro komšija*, kažem, *A kamo sa brenerom u ranu zoru?* E tu se ona rasplaka. Briše suze roze plišanom trenerkom i sve nariče. Dušu mi je otvorila, Brena. S brenerom.

Kupio bio njoj Boba bišona, ili maltezera, ili koton de tuleara, nešto belo, pufnasto, cacano, rasno uglavnom. I sve super, divno, krasno, štene odrasta unutra u kući jer su u dvorištu nemački ovčari, čuvari. I jednom tako, priča ona, dok junsko sunce obasjava nadgrobne spomenike pred nama, zatvore oni predveče čuvare. Puste štene u zadnje dvorište, na travicu, trčkara štene, lepa travica, kao Viktorova bivša, Mesec se puni,

čuju se sove, srećan Boba, srećna i Brena. S brenerom. Kućence nije bilo stiglo ni da se spotakne, doleće sova i odnosi štene. A joj, da ste videli nesreće tada, za Brenu. S brenerom.

Kao onomad kada je bilo visilo u vazduhu sletanje helikopterom na koncert u Temišvaru, ili Bukureštu, ili Sofiji, uglavnom nešto jasnije od Beograda, onda. Kaže mi, tako je bilo da je morala da zvekne neki alkohol, tada.

Dupli. Etil.

Brena. S brenerom.

I kako se metil-alkohol leči etil-alkoholom, boreći se za iste receptore prema kojima imaju sličnu naklonost iliti afinitet, tako je i Boba boreći se za naklonost kod njegove Brene, s brenerom, bio nabavio ponovo slično štene.

Treba li da napomenem da su te rase već dovoljno preslične, da ne kažem preslikane?

Jada se meni, dok smo ulazili kroz kapiju i na putu smo ka najvećem šumarku koji grli groblje, Brena, s brenerom, kako je priča opet ista. Kako su oni jedno veče zatvorili čuvare i pustili štene iz kuće u zadnje dvorište posle tri meseca zlatnog kaveza (u međuvremenu su deci bili kupili zlatnog retrivera). Štene je stiglo tek da se spotakne dok ga je u tren oka, kaže Brena, s brenerom, odvratna sovuljaga, ponovo šćepala i odnela u pravcu groblja. Ni traga ni glasa.

Setila se Brena, s brenerom, setila se, kaže, kada je čitala kod Koelja Pabla, ili Kastanede Karlosa, ili Puiga Manuela, da *kada se nešto desi samo jednom, možda se više nikada neće desiti, ali da ako se desi dva puta, onda će se sigurno dešavati iznova i iznova*, i da ju je to nateralo da kupi brener. Nju. Brenu.

Kaže, namerava večeras da pusti prvi put u dvorište svoje treće belo, pufnasto, cacano, ali rasno pseto, jedne od tri pobrojane rase i kako ne bi mogla podneti još jednom isti ishod, prvo će spaliti sve drveće na Bežanijskoj kosi i sve sove s njima. Kaže, odlučila je da počne od groblja ranom zorom jer je mirno i tiho, pre nego što krenu sahrane i upali plamen brenera. Ona. Brena.

Rekao sam joj da je to dobar plan, ali da moram na posao i da ću je uskoro ostaviti.

Rekao sam joj, *Doviđenja, komšinice*, a ona mi je odgovorila, *Doviđenja, komšija*.

Brena. S brenerom.

LIFE

Filip i njegova supruga Marika sedeli u omiljenom restoranu blizu zgrade u kojoj su živeli. Njih dvoje su u braku oko tri godine i nemaju dece, a Petar i Marija, koji su im se pridružili na večeri, već dvanaest godina su u braku i imaju dvoje dece, Čestera i Čedu.

Filip je pogledao na sat kad se aplikacija oglasila. „Još četrnaest minuta predviđenog vremena za večeru“. Popio je poslednji gutljaj vina i mahnuo konobaru.

„I ti koristiš *Life*?“ upitala je Marija uzimajući gutljaj piva i pokazujući na Filipov sat. „Da, već oko godinu dana. Sad sam podesio na *Life Timetracker* opciju.“

„Filip se stalno brine da negde ne zakasni. Ili da ne donese pogrešnu procenu-da li je trebalo da ostanemo ili odemo. Ovako je u sigurnim rukama.“ Ubacila se u razgovor Marika.

„Baš mi se dopada opcija. Bio sam skeptičan, i nisam želeo da probam aplikaciju. Bar dok nas sve ne nateraju da je koristimo. Ali, Marika je jednom došla s pričom kako njena koleginica na poslu *Life* zapravo koristi za odbrojavanje vremena i ja sam želeo da je probam. Pa, ja sam ranije uvek svugde kasnio jer nisam umeo da se organizujem, sećaš se Petre, zar ne?“

Petar i Filip su poznanici još od fakultetskih dana. Petar se posle fakulteta odselio na Novi Zeland i prošle

godine se vratio s porodicom. Na Novom Zelandu je *Life* već bila obavezna aplikacija za svakog građanina starijeg od dvanaest godina, a tamo je Petar i učestvovao u njenom razvoju.

„Jaoj, Petre, sećaš se kada sam ja u onoj prvoj fazi stavila sinkovano *Timetracker* i *Others* i pre nego što sam isporobala aplikaciju na Čedi, isprobala sam je na onoj nesrećnoj mački Timoru. Pa mi je rečeno da će da umre za dva sata. I Timor zaista umre. A ja sam tek onda shvatila da sam već danima ignorisala upozorenja da je Timorov puls ubrzan. I nisam ga odvela kod veterinara“. Setila se Marija.

„Jao, Bože, jadan mačak“ rekla je Marika dok je oblačila kaput.

„Ne znam, meni je *Life* doslovno više puta spasao život, bar u ovom merenju vremena, tako da sam se pretplatio na sve. Zaista mi je otrokrovenje aplikacija.“ Rekao je Filip.

„I šta kaže aplikacija, kad se vidimo sledeći put?“ nasmejao je sve svojim pitanjem Petar.

Pre više od deset godina, Petar i Marija su uključili opciju *Timetracker* na *Life* aplikaciji, koja je u tom trenutku na Novom Zelandu bila novina. Petar je bio među prvima koji su odlučili da će njihova deca postati korisnici aplikacije. Šuškaloo se, već tada, da će za sve one koji odluče da ne koriste aplikaciju biti obezbeđene posebne grobnice na Novom Zelandu, čim budu uhvaćeni.

Pre deset godina Filip je potpisivao virtuelne peticije protiv *Life* aplikacije i smatrao da će njegov potpis srušiti Vladu Novog Zelanda. „Oni te ljude teraju da daju podatke tamo nekoj aplikaciji i da im sad aplikacija proračunava kako će živeti! Strašno! Šta

je s ljudskim pravima?” Skeptičnog Filipa, kao i većinu stanovnika Novog Zelanda, *Life* je pridobio na svoju stranu. Obećavajući povoljnije kredite za stanove ako se koristi aplikacija ili smanjenje poreza ako se aplikacija sinkuje i s *Life* aplikacijom životnog partnera, sve više ljudi je počelo da uviđa prednosti *Lifea*.

Nekoliko dana nakon ručka s Petrom i Marijom, dok je Filip sedeo u kancelariji i smišljao novu strategiju za starog klijenta, na njegov *Life* je stiglo žuto obaveštenje. Upravo su ga sinkovali sa Marikinim *Lifeom*.

A nakon toga, *Life* ga je podsetio da je vreme da popije čašu vode. Što je Filip odmah i učinio.

U 10 do 5, *Life* se oglasio s podatkom da je ostalo još deset minuta preporučenog radnog vremena. Takođe, Filipu je stiglo obaveštenje da je Marika opet snoozovala odlazak kod lekara zbog glavobolje.

Zato je odlučio da se upari s njenom *Life* aplikacijom. Zahtev je podneo pre tačno 5 meseci, i zahtev je zaveden pod brojem 78/7-8-2023.

Sutradan mu je stiglo obaveštenje da je Marika ranije došla kući sa posla. Nakon toga, stiglo mu je drugo obaveštenje da je Marika preskočila ručak. Filip je odmah pozvao Mariku i upitao o čemu je radi. Objasnio joj je da mora da postane naklonjena svom zdravlju i da prestane da snoozuje obaveštenja *Lifea*.

Otkada su stupili u brak, Marika svakog meseca govori Filipu: „Samo da znaš, danas mi je plodan dan.” Tako je i posle večere s Petrom i Marijom, kada su stigli kući, krenula prema njemu, gledajući ga u oči, i taman je htela da ga poljubi, ali, Filip je rekao: „Znaš da još uvek nemamo uslova za dete.” Razočarana, Marika je rekla: „Ali, Filipe, zaista. Stvarno više ne mogu da slušam o tome kako je *Life* proračunao da ti još tri godine

nećeš dobiti povišicu koja će omogućiti da imamo dete i ja ne radim, i da treba da čekamo do tada. Ja želim dete. Hiljadama godina ljudi nisu znali da li će sutra imati novac, pa su imali decu.”

„Zato mi imamo *Life*. Da se ne zajebemo. Stvarno ne mogu da dozvolim da pozajmljujem novac ili se mislim čime ću sutra nahraniti to dete. “

„Možda ću ja naći bolje plaćen posao. To svakako još uvek nije potpuno precizno...”

„Marika, *Life* je do sada, što se mene tiče, sve prikazao tačno. Ne znam zašto ne bih verovao u kalkulacije o budućnosti. Pa i Filip i Marija su napravili drugo dete kad im je *Life* proračunao.. . Sećaš se, pričao nam je to još pre deset godina.”

Marika je znala da je bitka izgubljena. Pogledala je na desnu ruku i sat koji je zapravo bio *Life* sat i pomislila kako su možda prerano ušli u sve, ona nije želela da Filip toliko poludi za aplikacijom.

Timetracker je opcija koja je Filipa izvukla nekoliko puta iz sranja. Crveni alarm na njegovoj ruci se do sada oglasio kada je pet puta za redom ostao celu noć na poslu, i definitivno nije imao dovoljno sna. Oglasio se i kad je trčao pet-šest kilometara manje nego što bi to bilo prihvatljivo za njegovu kilažu, i zdravlje uopšte. Oglasio se kad je namerno prekoračio vreme u razgovoru s kolegicom s posla, *Life* je već počeo da sumnja da je u pitanju nešto više od poslovno-prijateljskog razgovora.

Life je merio otkucaje srca, a pričalo se i da su endorfin i adrenalin itekako zaslužni za savršeno precizne proračune. Tačnije, njihovo lučenje je slalo informacije koje su se pretvarale u podatke, a podaci su se zatim ispisivali na ekranima korisnika. Aplikacija je reagovala i ako je korisnik duže od 10 minuta van

blizine aplikacije. Ti signali su stizali najbližoj policijskoj stanici i hitnoj pomoći, ili onom na koga je aplikacija sinkovana. *Life* je jednostavno pretpostavljao kako je onaj ko nije uz aplikaciju duže od deset minuta, mora da je u smrtnoj opasnosti.

Filip je pozvao Petra. Želeo je da potvrdi priču koju je čuo. Pričalo se da *Life* radi i na mogućnosti da se izabranom lekaru šalju svi podaci pacijenata i da jednostavno, *Lifeov* pomoćni program *Health* izbacuje dnevno slučajeve koji su u opasnosti. „Ta opcija je za sada omogućena Premium korisnicima na Novom Zelandu i u Švajcarskoj, i još uvek je u test fazi. Pojedini preostali borci za ljudska prava brane ovaj pristup koji, naravno, da bi sačuvao ljudske živote, očigledno ugrožava ljudsko pravo na privatnost. Podaci svakog čoveka, zdravstveni podaci, bili bi u rukama nekolicine ljudi. A šta bi kasnije bilo sa tim podacima, da li bi potencijalni poslodavci plaćali sume novca da saznaju sve o svojim mogućim zaposlenima, da li bi budući parovi proveravali da li je ono drugo sterilno ili da li je žena abortirala, naravno da bi. Zbog toga, *Life Health* program je i dalje ilegalan.” Ispričao je Petar.

U danima koji su usledili, Filip je opet potpisivao peticija. Želeo je da postane korisnik *Life*-a na Premium nivou i želeo je da *Life Health* postane legalan. Objasnjavao je, u razgovoru sa prijateljima i poznanicima koliko bi života bilo spašeno kada bi profesionalci svakodnevno nadgledali vitalne funkcije korisnika *Life*-a. Takođe, nije mu bilo jasno zašto deca ne smeju da koriste *Life* pre dvanaeste godine kada su zapravo u tim trenucima najranjivija? Nije se slagao sa tezom preostalih boraca za ljudska prava kako bi zapravo trekovanje dece pre nego što ona postanu

svesna da se to radi, bilo ropstvo. Za Filipa, *Life* je bio najbolji pomoćnik koji čovek može da dobije u životu. A roditeljima je itekako potreban, jer ne moraju da misle gde su im deca.

Mesecima, Filip je dobijao notifikacije da su peticije koje je potpisao dobile veću podršku nego što je iko to mogao i da zamisli, i dobio je nagradne poene koji su mu omogućili besplatan pregled u jednom od privatnih Domova zdravlja koji su se zalagali za *Life Health* program. Odmah je poslao Mariku na pregled. Fizički, sve je bilo u redu. O depresiji niko nije pričao. Zabrinut za Marikino zdravlje, nagovarao ju je da se pretplati na *Life Trening* za koji je čuo da je pomogao mnogima. Marika ga je poslušala.

Trenirala je svakog dana, hranila se zdravo i redovno je išla na preglede. Fizički, sve je bilo u redu. Ipak, bila je tužna, posebno onih dana u mesecu kada bi je *Life* obavestio da je u plodnim danima. Filip je i dalje bio pri svom: *Life* kaže da nije vreme za decu.

Filip i Marika su izašli na večeru, u isti restoran sa Petrom i Marijom. Petar je pričao o tome kako su i Čester i Čeda potpuno nemogući i neuhvatljivi kad su zajedno, te kako moraju da imaju i dadilju, i pored tog što je Marija sa njima svakog dana, jer jedna osoba ne može da izađe na kraj s njima dvojicom. Marija se žalila na to da ne može da skine kilograme posle trudnoće i ispričala kako se upravo pretplatila na *Life*-ovo program koji nije pre koristila, pomaže joj u mršavljenju, i zato je naručila samo salatu. Marika je nesrećno pila vino i slušala priče o deci i kilogramima posle trudnoće, pristala bi i na to, kada bi Filip konačno pozeleo to dete. Već je imala trideset i nešto godina, i iako su postojale mogućnosti da zatrudni i u četrdesetoj, plašila se da će ostati bez svog deteta. Njenog i Filipovog. *Life* nije dao zeleni signal da

je idealno vreme da dobiju dete. Mrzela je *Life*, pomalo. A Filip je krenuo da uzme poslednji zalogaj paste kad se oglasio crveni alarm na *Life*-u. Saznao je da ima još dva meseca života.

Radmila ERCEGOVAC

JEDNOM, KAD DRUGI PUT UMREŠ

Moja majka je od malena sanjala umiruće. Neki od njih su bili poznate ličnosti, mada je većina bila sasvim običan svet. Vremenom je majka naučila da se brine o njima u snovima. Na tankoj granici između svetova, dok je ona spavala, a oni umirali, nežno ih je usmeravala ka večnom staništu.

Postala je prava zvezda u svetu umirućih, moja majka.

Neki od pokojnika vraćali su joj se u snove da se zahvale za dobronamerne utehe koje im je pružala u smrtnom času. Retko se dešavalo da se neki vrata u drugom telu, još ređe da se vrata u stvarnom životu. Ali upravo to se dogodilo sa nepoznatim persijskim pesnikom Sadihom Patmadihom, koji je na vrata našeg malog stana zakucao jedne martovske noći, tek nešto malo nakon majčinog šezdesetog rođendana.

Kad je prvi put sanjala umirućeg Sadiha majka je videla obalu nepoznatog mora i blage pesnikove oči kako zauvek ostaju otvorene dok se telo grči u samrtnoj gimnastici. Dan je bio topao, galebovi su šarali prazninu neba u dokonom popodnevju. Ništa nismo znali o ovom čoveku, majčin san bio je jedini dokaz da je ikada postojao.

Četrnaest godina kasnije Sadih se pojavio u našim životima kao devetogodišnji dečak izbegao iz

građanskog rata koji je besneo na bliskom istoku. Bio je nizak i zarastao u paučinstu kosu, ali oči su nesumnjivo govorile o duši starog pesnika. Vremenom smo otkrili da je gajio neobjašnjive uspomene na zemlju koja više nije postojala, dobro baratao jezicima Farsi i Paštu, a njegove mudre opaske koje su svaku situaciju pogađale poput ubojitih strela epiloga starih priča, jasno su svedočile o mudrosti starine.

U našoj kući odavno nije bilo mesta čuđenju takvim stvarima, a i voleli smo pridošlice, pa smo Sadihu odmah našli dušek za spavanje i rado delili s njim hranu i svakodnevnu dokolicu. Iz zahvalnosti, a i da uzvрати gostoprimstvo, Sadih je rado pomagao oko kućnih i poljskih poslova (imali smo malu baštu ispred svog dvorišnog stana), kao i oko nabavke pića i čišćenja kafane.

Kafanu „Poslednji pozdrav“ otvorili smo kada je vlasnica lokala pored našeg dvorišta odlučila da zatvori butik polovne italijanske odeće. Baš tih dana otac je planirao kako da od majčinog telenta napravi neki novac koji će nas sve osloboditi „brige o poslednjim danima“. Nikako nije želeo da baš naša porodica, naširoko poznata po brizi o umirućima, neslavno završi u bezimenim i jeftinim grobovima. Stoga smo sav prihod od kafane štedeli za grob dostojan naše reputacije - očeva skica predviđala je veliku porodičnu grobnicu u obliku piramide (sagrađene od skupog primorskog kamena) i sa dva zlatna lava optočena draguljima koji su na sebi imali glave očevog oca i majke. Grobnica je zasad imala ogradu i klupicu, ali smo strpljivo skupljali novac za ostalo.

„Poslednji pozdrav“ bio je koncept-bar. Najčešće smo organizovali daća i bdenja. No, vremenom su se rođaci preminulih spontano okupljali u našoj kafani i

tako se stvorio nevelik, ali topao krug stalnih gostiju. Ljudi su se u prijatno-melanholičnoj atmosferi sačinjenoj od nenametljive muzičke liste sa raznih bdenja, kao i opuštenom razgovoru sa sebi srodnim dušama osećali kao u nekakvom čistilištu, između dva sveta. Ponekad, ako bi se svetla večeri poklopila sa sirovom magijom muzičke kompozicije, događalo se da čitava prostorija zalebdi nekoliko metara iznad zemlje.

Sadih Patmadih se savršeno uklopio u ovo mesto. Najpre je bio neprimetan, diskretno je praznio pepeljare i posluživao piće koje sam ja pripremao. Nedugo zatim mi se pridružio u šanku gde je kuvao kafe, a nedeljom smo zajedno čistili kafanu uz zvuke tradicionalnih persijskih pesama koje je on birao. Zahvalno je pevao prilikom poslednjih pozdrava s pokojnicima i zabavljao goste anegdotama iz izbegličkog logora. Kako se u hrišćanskom svetu ponovno rođenje duše smatralo kapricom i svetogrđem budizma, trudili smo se da što manje govorimo o njegovom poreklu. Ali, ljudi su ga voleli i vremenom je spontano prestalo da ih zanima ko je i odakle je došao. Samo su uživali u njegovom prisustvu i pojavi. Svima nama Sadih Patmadih se uvukao pod kožu. Bio je dragocen.

Ipak, vremenom smo privukli pažnju i nedobronamernih ljudi. Uoči lokalnih izbora u „Poslednjem pozdravu“ pojavili su se predstavnici vladajuće stranke koji nisu odobravali religiozni fanatizam, veštičarenje i nekonvencionalne oblike spiritualnosti. Iako smo se nebrojeno puta zakleli da smo jednostavni, pobožni ljudi, za njih smo bili trn u oku kapitalističkog racionalizma koji je trebalo izvaditi, makar i uz žrtvovanje zenice tog istog oka. Gospodin Divni Mladenković, potpredsednik stranke, došao je jednog regularno-tihog utorka na piće kod nas u

kafanu. Sadih i ja smo baš menjali bure sa crnim pivom, ostavivši napola dovršenu partiju bekgebona kojem me je podučavao nekoliko poslednjih meseci. Kada smo videli predstavnika vlasti ostavili smo sve kako jeste i posvetili mu se bez zadržke.

Divni je bio opasan tip novijeg kova. To je značilo da je posedovao previše neproverenih informacija, a stavovi za koje se zalagao nisu se dovodili u pitanje unutar čak i šire skupine od one kojoj je pripadao. Iako su mlađe generacije političara verovala u pobunu nad autoritetom kao vrhunski izraz demokratije i ljudske slobode, vremenom se ova pobuna pretvorila u reprodukovanu grešku izbora uvek istih ljudi, uvek iste ideologije presvučene u promenjenu retoriku.

Nakon kraćeg pozdrava, neobaveznog uvodnog razgovora i posluženja (Sadih se poput intuitivne životinje ispario u magacin), Divni Mladenković je prešao na stvar.

„Čujem da u kući gajite špijune.“

„Kako to mislite, gospodine Mladenkoviću? Kakve špijune?“

Divni je na šank položio koverat iz kog je izvadio nekoliko fotografija i jedno presavijeno pismo ispisano upadljivo-ljubičastim mastilom. Iz zamrljanih kadrova fotografije jasno se očitavalo Sadihovo pametno lice, veoma ozbiljno, u prisustvu nekolicine odraslih muškaraca. Bili su u nekakvom pokretu na sve tri fotografije, uvek kao u nekoj žurbi.

„Je li vam poznat ovaj dečak?“, upitao je uperivši malim prstom u Sadiha na slici.

„Naravno, to je Sadih Patmadih, nekadašnji pesnik stare Persije, sada...“

„O, molim vas!“, rekao je nestrpljivo. „Ovaj dečak

nije nikakav pesnik, zove se Muhamed Al-Azar i pripada porodici terorista visokog reda. Oni su najopasniji teroristički klan na bliskom istoku i učestvovali su u ukupno 43 napada u kojima je stradalo preko 3600 ljudi, a doprineli su političkim nemirima i masovnim razaranjima u više od sedam zemalja arapskog sveta.“

„Ali, zašto bi Sa...Muhamed došao čak dovdje? Kakvog interesa ima u našoj zamlji?“, upitao sam nakon kraće pauze, obliven vrućim znojem koji se brzo hladio na pognutoj kičmi.

„Još ne znamo. Može biti da je zaista izbegao, jer postoje dokazi da se njegov klan u poslednje vreme primirio, dolijali su lokalnim vlastima. A sasvim je moguće da i ovde pripremaju nešto. U svakom slučaju, ovaj dečak predstavlja opasnost za naš grad, za celu državu. Da sam na vašem mestu predao bih ga vlastima mirno i bez incidenata, pre nego što vas proglase državnim neprijateljima“.

„Ali, ali-vi ste vlast, gospodine Divni“.

„Onda mi dozvolite da večeras odvedem dečaka“.

Nažalost, to nije moglo da prođe mirno i bez incidenata. Pozvao sam oca koji je potpuno izgubio kontrolu nad sobom. Poludeo je do te mere da je izazvao gospodina Mladenkovića na dvoboj koji je ovaj srećom odbio. Otac je u nemoći besa pozvao mnoge prijatelje naše kuće (oni su bili i Sadihovi prijatelji), goste kafane, predstavnike lokalnih/gradskih nevladinih zajednica, predstavnike štampe, čak i udruženja za zaštitu prava životinja. Te večeri dočekali smo svanuće u larmi i nategnutoj atmosferi koja je pravično-nasilno zauzela mesto nekadašnjeg mrtvačkog mira. Na kraju, uz burno negodovanje i na ivici fizičkog sukoba, Divni Mladenković je uz nekoliko svojih telohranitelja kroz masu uplakanih žena i očajno-besne svetine bukvalno

izneo slabašno telo našeg dečaka. Jasno je bilo da ga više nikad niko neće videti, osim možda moje majke kad Sadih umre drugi put.

Prošlo je dosta vremena dok se stvari u našim životima nisu vratile u normalu, dok nismo prežalili Sadiha. Dugo smo se raspitivali o njemu, brinuli o njegovoj zlosrećnoj sudbini u rukama naše grube vlasti, pitali se hoće li pobeći i samo jedne noći opet pokucati na naša vrata. Pobegao je iz mrtvih jednom, utekao iz izbegličkog logora, možda se čak otrgao i iz terorističke klike, ako je istina to što su nam rekli. Ali, našoj kući se drugi put ipak nikada nije vratilo.

„Poslednji pozdrav“ pretvorio se u komemoracionu salu u Sadihovu čast. Neko vreme puštali smo glasno tradicionalnu persijsku muziku, prepričavali Sadihovu dobrotu, otac je čak počeo da piše poeziju u njegovu čast. Vikendom prepodne uz kafu gosti su besplatno dobijali odštampane stihove u slobodnoj formi na temu ljubavi, večnosti, zagrobne muke. Sve se to savršeno uklopilo u koncept našeg posla koji je, na temelju žaljenja za svetim Sadihovim prisustvom, procvetao i doneo nam mnogo više novca nego što je trebalo za zlatom i draguljima optočene grobljanske lavove.

Kao i svako ko ode kad nama vreme nije, i Sadih je zaparao dubok procep nedostajanja u našim životima. Najpre smo iz megalomanske želje da od uspomene na njega napravimo svetište za sve ostale svoje gubitke, živeli na plamenu tog nedostajanja. Onda smo polako počeli da ga zaboravljamo, te smo izmišljali detalje iz našeg zajedničkog života koji se nikad nisu dogodili. I na kraju, izgradili smo novo sećanje na Sadiha kog nismo ni poznavali. Nije to bio Sadih persijski pesnik niti Sadih-Muhamed opasni terorista, već neki treći Sadih, možda onaj sakriven duboko u nama koji nikada nije probio napolje.

Danas gotovo ni ne pričamo o toj anegdoti, tek ponekad se sa znatiželjom punom nade trgnemo kad mama kaže:

„Znate li koga sam sanjala prošle noći?“

Sadiha više nema, život brzo napreduje kroz vihor neumitnosti, nema još puno vremena.

Treba se spremi za večnost.

Nataša GOVEDARICA

UZNEMIRENA TLA

Bio je prašan avgustovski dan, četvrtak, oko podneva, i bilo je strašno vruće tad kad ga je posljednji put vidjela. Ugurala se u autobus, ili su je ljudi ugurali. Dugo nije zaboravila osmjeh na njegovom licu. Srećan je što ona odlazi.

London joj se obradovao. Ne pamte dvije sedmice bez kiše, sa tako visokim temepreturama. Za razliku od roze Britanki, ona ne može izgoriti. Stalno je bila na suncu tog ljeta.

Udala se gotovo s matorske večeri. Njeni joj nisu oprostili. U porodici se cijeni znanje, svi završavaju fakultete, izvrsni su u školi. „A ti, kao seljanka!?” zvoni joj u glavi mamina čestitka. Ne sjeća se tačno kad ih je posljednji put vidjela.

U Engleskoj su već smislili program za takve, nije jedina. Ona studira humanistiku na Goldsmiths univerzitetu. Roditelji bi bili ponosni jer je tu smatraju čudom; njen engleski, originalnost u mišljenju, to što eseje piše bolje od bogatih klinaca iz najboljih britanskih privatnih škola.

Piše pisma, poruke. Ništa. Obilazi organizacije, pita. Ljubazni su, u početku su baš ljubazni. Ljudi iz starog kraja malo. Niko ništa ne zna.

Njeni su gradili rudnik. Rudnik je gradio grad. Pitomi bregovi su ostali isti. Kuca redom komšijama,

iako joj to niko ne bi preporučio. Pita. Neko je prepoznata, neko ne. Čute. Zalupe vrata. „Tornjaj se odakle si došla, da ga ne bi našla znaš ti gdje.” Ne odustaje. Dobronamjerni je upozoravaju da ne može jedna žena okolo po selima hodati i pitati. Onda je počela lutati poznatim pejzažem i tražiti sama. I neki drugi ljudi su već tad tražili, ispitivali uznemireno tlo. Negdje buja vegetacija, raste divlja nana... London je dom. Vratila se.

Umetnik je u kasnim dvadesetim. Kad prvi put ode u njen kraj, s Grupom sličnih, već se zna šta se desilo. Kako, više-manje. Obilaze one brežuljke. Da uđu u bivši rudarski kompleks, hale, menzu, *Bijelu kuću*, ne puštaju ih prve godine. Druge da. S masom je ljudi, preživelih, porodica ubijenih, nestalih. Oni hodaju, govore onom ko želi da sluša. Snimaju ih ako pristanu, za arhiv Grupe.

On dolazi, sluša i snima godinama. Onda samo počinje da luta pejzažem. I slika. Rudarski površinski kopovi ispunjeni vodom. Rastinje mestimično buja, negde golet. Tlo uznemireno. Gazi zemlju. Nazad u Beograd. Ne pere cipele. Čita. Slika.

Vraća se Prijedoru. Proleće je. Obični dani. U gradu je s prijateljima, spava u hotelu koji je možda bio mučilište. Pored je dobra pivnica. Reka je čista, ljubak krajolik podseća ga na engleski okrug Sari. Sutra lako podnosi mamurluk, drugari se smenjuju u vožnji uskim seoskim putem. Slede grupu mladih Engleza u studijskoj poseti. Vodič je Prijedorčanin, povratnik. Neverovatno zabavan, oštrog, britanskog smisla za humor. Da li se smejeti takvim crnjacima, ljudi se uvek pitaju. Sve zna o svemu.

Niko ne zna gdje su ti ljudi. Stotine ih nedostaju. Njoj i dalje samo on. Više po selima okolo ne pita, iako bi joj to danas poneko preporučio. Luta. Skuplja i presuje biljke, kao u šestom osnovne za herbar. Svako toliko se

sagne. Zemlja je kadkad suha i raspukla od ljetnje žege, drugi put blatna, zeleno smeđa. Ilovača. Negdje izbija ruda, kao da krvari.

Proljeće je i ona vozi iznajmljen auto. Prestiže minibus pun mladih ljudi, liče na one s kojim je nekad studirala. Tijesan je put, ali joj je presporo. Veliki opel beogradskih tabli ide njenom brzinom. Njih neće preticati.

Kad je prvi put došla na lokaciju, bila je jesen. Mnogo je zavučeno, nikad je nisu tu dovodili; ni njeni, ni škola, ni on poslije. Nekako nije bilo razloga. Danas mora biti tu. Bageri, teška mehanizacija rudnika prekopava predio. Stotine pomiješanih tijela, kasnije će brojati i razvrstavati kosti. Struktura tla je neke baš očuvala, vidi kosu i nokte. Razgovara sa kolegama, dio istražitelja su domaći, većina ipak stranci. Misle da je Britanka. Zavodljiv je taj buržujski akcenat. Profesionalna radoznalost antropološke forenzičarke, njen oštar vid, pomažu da prva razazna šta se u blatu nazire.

Danas nema bagera. Tišina je. Brežuljci prekriveni hiljadama žutih maslačaka. Taraxacum - biljka iz porodice Asteraceae, jestiva i ljekovita. Cv(j)eta svud oko jama koje je ispunila kišnica i pretvorila ih u tiha jezera. U daljini Prijedor, visoke zgrade, krovovi kuća, dimnjaci. Liči na velegrad; ovo na omiljeno izletišta.

Poslednja velika izložba u Gradskoj galeriji pre Nove godine. Hladno je, propaduje sneg, ipak je dosta ljudi došlo. Mešaju se mirisi parfema i želje da se sve dešava na nekom drugom mestu. Da su svi oni deo velikog, boljeg sveta, jer tako zaslužuju. Umetnik pozdravlja goste, smeška se, delom zadovoljan, delom u nelagodi.

Velika međunarodna konferencija o posljednjim presudama i naslijeđu dokaza izvedenih pred Haškim

tribunalom. Obraćaju joj se na oba jezika, ime povuče ljude. Ona se ljubazno smješka, izvinjava se i nastavlja na engleskom jer joj je lakše. Ne može govoriti njihov jezik.

Provera mikrofona, radi. Akademik će pozdraviti prisutne, objasniti vrednost umetnikovog rada. Gosti se povlače dublje u centralnu salu galerije, kako bi dobro čuli govor. Umetnik stoji pored akademika, premešta se s noge na nogu, i dalje osmehnut.

Na Knez-Mihajlovoj je neubičajeno malo ljudi, zima je. Ne sjeća se ona poslovične živahnosti srca grada, nisu je tu vodili. Nije nikad bilo usput; bili su i prva ekskurzija koja je išla u Italiju. Izlozi šljašte, ali spram londonskih izgledaju bijedno. Ne zanima je sadržaj. U prolazu neće primijetiti ni zgradu Akademije nauka. Osvjetljenu galeriju, punu ljudi, hoće. Već joj je hladno, *zašto ne...*

„Ideja umetnika nije da crtežom pokaže određeno mesto nego da se kreira imagitivni prostor u kojem mi možemo da stvorimo neku svoju treću sliku koja će nam omogućiti viši stepen interpretacije. On veruje da prikazivanje dokaznog materijala tokom niza godina nije dalo baš neke jasne rezultate, dok smo ostajali uskraćeni za mogućnost da sami shvatimo šta nam se desilo“, objašnjava akademik i publika s razumevanjem klima glavama.

Prvi rad, osamljen desno od ulaza, veliki – možda dva sa tri metra. Ugalj oslikava pjezaž u finoj izmaglici. Glatka vodna površina, oko nje brežuljkasta zemlja, bujna vegetacija, jedno drvo. I maslačići. Oni su jasni, gotovo se žute. Pored naziv slike.

Prepoznaje forenzičku numeraciju, navodi se i ime predmeta pred ICTY. Odmiče se unazad. Posmatra s distance. Opet bliže. Čita idenfikaciju lokacije. Čuje

vlastito disanje. Onda smrznutim prstima, cijelim dlanom, objema rukama razmrlja ugalj papirom velikog formata. Nestaje drvo, maslači, pejzaž. Završi tuđi rad. Crnilo.

Aplauz.

Istrčava iz galerije, prljavih ruku.

Umetnik je prestao da cupka. Osmehuje se široko, srdačno dok neko iz publike uzvikuje „Ko je to uradio???”.

Za zločine nad nesrpskim stanovništvom regije Prijedora pred Haškim i sudovima u BiH, optuženo je 87 osoba, od kojih je pravomoćno osuđeno 54. Sa 43 presude u slučajevima iz te oblasti, Prijedor zauzima više od 25% ukupnog procesuiranja zločina pred Tribunalom za bivšu Jugoslaviju (ICTY). Smatra se gradom sa najvećim brojem ratnih zločinaca i masovnih grobnica po glavi stanovnika. Broj stradalih premašuje 3500, a sudbina više od 600 nestalih lica i danas je nepoznata.

Milana GRBIĆ

VRATI SE U AMERIKU

Rekla sam da ću otići. *Zbog toga će zvuk na telefonu biti utišan, čujemo se tek večeras.* Dogovor pada, kao nova haljina preko iznošenog kupaćeg kostima. Ovde me niko ne zna. Zadišla sam haljinu i virnula u gaće. Kvržica kao da je potamnela. Samo da ne pokupim neku infekciju, pa da mi se inficira. Urasla dlaka kao nus pojava posle depiliranja intimne regije.

Ana dahće. *Pičko, što se ne javiš?* Ide kući posle osmočasovnog rada i trosatnog seksa, sve s pauzama, naravno. Ništa mi nije jasno, hoću da je pitam s kim se kresnula, ali to je usputna misao, prekratka, kao blesak. *Stvarno mi nije jasno šta sediš tamo, nismo se videle godinu dana. Godinu dana,* podvlači surovim glasom kao crvenim markerom. Pred ogledalom oslobađa ruke tako što telefon stavlja između ramena i uha. Ležernu haljinu skuplja oko struka. *Ta crna, na sitne tufne, što si mi donela, kažeš, ta je S? Hoću ja to moći preko kukova, a?* Pušta široku haljinu da ponovo padne. *Aj javi se. Hoću da te čujem, bez zezanja. Idem sad da zgutam onu za dan posle, dok nisam opet zaboravila.*

Pod masažerom puštam da mi mlaka voda udara po ramenima. Nebo je plavo, sunce daleko. Hladna kafa kroz slamčicu stremi k usnoj duplji. S jednog kraja na drugi desetak puta, sve prsno. Ostale stilove sam uglavnom pozaboravljala. Možda da uplatim koji individualan čas kad se zaista budem vratila kući. Tamo

je verovatno i jeftinije. Sinoć se javio Aca Škot. Tamo nikako da otopli. Ne skida duks i majicu na duge rukave. Zvučim mu dobro, stabilno. *Već mi nedostaješ, ljubavi. Treba da ideš na bazen, ako ti to prija, samo se fizički umaraj, to ti pomaže da lučiš serotonin, i, uopšte, skreće misli s onog sranja.* Kad završimo video call, šaljem mu stiker, belo kuće koje u ustima drži crveno srce. Pre nego što poslednji put mahne u kameru, naziva sebe izgnanikom iz raja. Smejem se. Kad sve bude gotovo, po običaju isključujem čet.

Dečji glasovi i domaća muzika iz zvučnika. Teže je doći s decom. Dok smo na aerodromu ne časeći čas praznili svako po stotu kriglu, Škotu je sinulo kako su naši životi ostali na *google scholar*-u i sajtovima koji te uče da pravilno citiraš po kembričkom standardu. *Ma seti se šta kaže pesma, život počinje u tridesetooooj...* Dvesta za ulaz, dvesta za ležaljku. Zažmurim. Na plaži je čudno bez knjiga. Ali ne mogu slova, ne mogu već danima. Između stotog i sto prvog piva, Škot me je pitao znam li da li alkohol ubija spermice jednako efikasno kao jajne ćelije. Na trideset plus vrelina je ubrzo zamenila drhtavicu. Krema za sunčanje s karotenom i antihistaminicima miriše kao najobičnija *Nivea*. Koža na licu peče i pri najnezatnijoj facijalnoj ekspresiji. Odvraćam pogled od naloženih adolescenata sa susedne ležaljke. Znam da sam prezriva. Trpa joj jezik u uvo. *Neću dati ni dinar na to govno, ko zna koliko tu stoji...* *Ma jebem li ti sunce... Sad ćeš ići kući, majmune nezahvalni.* Tata šljiska sina po malom, golom dupetu. Nakratko razmišljam o centrima za socijalni rad. Svi zvukovi su zaglušeni muzikom i pljuskanjem vode. Ništa nije razumljivo do kraja.

Siso mlitava, javi se, počinjem da se nerviram. Mast cvrči u tiganju. Juneće meso iseckano na kockice

zadobija tamniju boju. Ponovo s telefonom između desnog obraza i ramena, Ana završava sitnjenje luka i dodaje ga na tiganj. *Jebote, čitam ovo uputstvo, kaže da sad možda neću moći da dobijem i do pola godine. Jebem ti hormone i kurtone. A ti, gde si, jebote? Što ipak ne dođeš sutra, ići ćemo kod Micage u kafanu, da vidiš kako se picnuo, eee... Al je i zapeo, bio na kruzeru. I nemoj da se sprdaš, ti s cvikama i crnom rolkom, nosiš kožnu tašnu bez dana staža. E, aj javi se, pico, da se ne nerviram, evo izgore mi meso. Ljuuubim.*

Na keju mir. Biciklista zazvoni i ja se sklanjam sa staze. Vadim telefon i fotografišem Dunav. Zumiram, da se vidi i šuma. Vučem se. Ne volim papuče. Na zgradi od crvene cigle vidim zelenu svetleću reklamu. Apotekarka mi pruža *Pronasol* i račun. Odeća vređa kožu. Reka svetluca. Ispod mosta pruga. Levo i desno, sve izgleda apokaliptično. Znojave ruke se napokon puštaju. Noge mlataraju u vazduhu. Kad god zatvorim oči, pomodrelo lice Lore Palmer izranja iz mokrog celofana.

E, izvini, sad sam zvala Cocu, zaboravila sam da si mi rekla za bazen... I izvini što te cimam... Bila sam glupa. Kapiram da ne možeš da se vratiš tek tako, posle ovoga. Nemoj da misliš da sam sebična. Samo mi nedostaješ. I nemoj da misliš da sam zaboravila na sve. Htela sam da te trgnem, da te oraspoložim. E, brate, samo pusti barem poruku kad stigneš u stan, ok? Je l' ti se javljao Škot? Kako je u Beogradu? Volim te, i izvini. Radi kako moraš.

Voda vrela, pa ledena, pa mlaka. Peškir bocka, mast se topi na ramenima. Osećaj mora koje je toliko daleko da ne postoji. *Tebra, šta si se uprpila, crna rolka ti tiže sutra da ločemo džin, nemaj brige. I ja tebe volim i nedostaješ mi.* Nisam pažljivo obrisala ruke. Otisci masnih prstiju ostaju na ekranu. *S kim si se kresala?*

Druga poruka odlazi odmah za prvom. Limun i ledena voda se slivaju niz grlo. Oči su plavlje na preplanulom licu. Crna voda ispunjava pluća Keli Keliher i ona umire. Kosa je ubrzo suva. *Molim te, javi mi čim se sazna bilo šta o Leky. XXX Neću da te podsećam, ali užasno brinem. Budi dobro, i lepo putuj kući. Ameri kažu da im nedostaješ. Vрати se u Ameriku.* Pritiskam krstić i Acina slika nestaje. Nikako da se smrkne. Dan neće da prestane. Umesto klime moderan ventilator kao plastična kutija. Ništa ne pomaže. Leonove usne se na mojima zamrzavaju u večno o iz noći u noć. Blag osmeh ili zapitanost, jezik na pomolu, ali više nikad dalje od zuba. Oči poluotvorene. S mukom bacam sa sebe omlitavelo telo. Vrisak bez odgovora. Leon neumoljivo tone k dnu Dunava i za četiri dana telo isplivava. Na paru staklenih flaša s plavim etiketama piše *Bud Light*. Vetar i nabrekli oblaci. Okean zapljuskuje peščanu obalu. Zavrćem rukave na prevelikoj Škotovoj jakni. Smeh i zrnice peska u oku. Brišem pivo s brade. Ne primećujem da Škot slika. Petak, 28. maj. *Add location, tagg friend.* Location, daleko, jako daleko, na drugoj strani sveta. *Leon je skočio.* Puca glas, puca mreža.

26. maj, Leonov dnevnik

Idem da se nađem s Mirnom, pa ćemo malo do *Kofića*. Ili *Blaznavca*. Svejedno. Nismo se videli od faksa, uprkos svemu, užasno mi nedostaje, histerična raspadačica. Do juče je bila u Americi kod onog svog Škota, trebalo je da ostane duže, ali je promenila datum leta. Hoću da je zagrlim, ništa više.

TROJKA

U hodniku sam, približavam se vratima. Počinje uzbuđenje – zabava će kroz pola sata. Uvek je tako, ta prijatno-neprijatna muka krene da se razliva po želucu ranije. Pitam se da li su svi stigli, koliko su uzbuđeni.

Otključavam vrata i odmah primećujem Andriji-ne cipele na podu. Nemir raste. Uskoro će postati neizdržljivo, a Đoleta još nema.

„Ćao“, čujem zavodljivi promukli glas s kreveta u drugoj sobi, pomešan sa zvucima porno filma. Opušta se pred svoj nastup. „Nešto si poranila. Baš ti se igralo. Hahahaha“.

„Nisam mnogo“, dovikujem. „Samo pola sata. Je l' mogu da se istuširam. Gde je Đole?“

„Naravno da možeš da se istuširaš, tuširanje opušta. Nemoj više da pitaš. Đole, pojma nemam. Verovatno će da upadne direktno. Inače, malena, lepo mirišeš danas.“

Izuvam cipele i stajem na pod. Kroz providne najlon čarape posmatram svoje malo stopalo s roze nalakiranim noktima. Pitam se zašto mi je toliko muškaraca reklo da su mi stopala zavodljiva: zbog risa, visokog luka, nalakiranih noktiju, svega zajedno ili nečeg što ne znam? Možda je objašnjenje da sam previše puta upozнала one koji imaju fetiš malih ženskih stopala.

Tako mi je smešna, uvek se pravda, kao da ju je sra-

mota, a voli da se igra. Dobar je igrač, pardon, igračica, i vidi se da uživa. Baš smo se našli. Ja,iskusni matorac, Dole, mladi trkački konj na duge staze i ona, klinka.

Četiri i dvadeset. Opet ću da upadnem tačno na početak, mrzim to, nemam vremena ni da se izduvam, smrdeću kao pica majstor posle cele radne smene. Često mi se dešava da se zaglavim u saobraćaju, ovo je špic, ali ne bunim se, otkad smo našli ovu malu, sjajna smo ekipa, razbijamo se. Ne znam gde ju je Andrija izbunario, verovatno neka studentkinja.

Pritiskam kvaku: otključano.

„Izvinite, ljudi, što stižem u poslednji čas, radio sam do malo pre“, izleće mi iz usta u jednom dahu. Je l' nam ništa ne nedostaje od igračkica, nisam stigao ništa da kupim?“

„Ne brini, sve je tu. Upadaj!“, iz sobe dopire Andrijin hrapavi glas na čiji zvuk žene padaju kao onesvešćene.

„Ljudi, smrdim kao građevinski radnik koji se vozi gradskim autobusom kad završi sa šljakom. Sačekajte bar minut da se operem.“

„Dobro, operi se, radniče. Imaš pet minuta, ali samo pet!“, cvrkuće malecka. Najviše mi je zbog nje, da joj ne ostanu traume od smrdljivih muškaraca.

Dole izlazi iz kupatila pevušeći. Profesor Andrija i ja već sedimo za stolom, koka kola i čips su sa strane, a tabla za igru već otvorena. Pročitala sam pravila, sad ću da im objasnim, pa da delim karte.

Tanja LUČIĆ

LUTKA ZA GLEDANJE

U zakopčanoj bledožutoj košulji, devetnaestogodišnji Đorđe posmatrao se u ogledalu na unutrašnjoj strani vrata ormana. Uz diskretne pruge, uska kragna s vrhovima nadole mu je dodatno izdužavala figuru. Košulja će biti s jednim ili nijednim džepom. Njeni krajevi treba da budu uvučeni u pantalone, u suprotnom, noge bi mu delovale još kraće, bio bi nezgrapan, savetovala ga je Silvija, zabadajući špenadle oko zavrnutih rukava.

„Izvini još jednom što sam te opet cimao!”, progovorio je zažarenih obraza.

„Ma daj! Taj koji je odlučio da postavi dugmiće u liftu vertikalno, jednostavno je zao čovek!”

Đorđe se složio sa Silvijinom izjavom i skrenuo temu na ženu iz autobusa koja je uzela devojčicu u krilo, a njeno džilitanje umirila obećanjem da će za dve stanice ponovo sedeti sama. Zašto baš za dve, zašto ne za jednu ili pet, oklevao je, ali mu se žena zaverenički osmehnula priljubivši se uz prozor. Naskočio je na oslobođeno mesto i držao glavu pognutu sve do poslednje stanice.

„Zašto, bre, Đorđe?”

Silvija je klečala ispred njega i gledala ga ravno u oči.

„Zato što je svima tako lakše!”

Radoznali su mogli nesmetano da zure u njega. Nastavio je da objašnjava. Čino je to kako bi i druge i sebe poštedeo neprijatnog skretanja pogleda. Posmatrajući Silvijine svetlucave usne, koje su se čas stiskale, čas otvarale, dodao je kako je bio u iskušenju da pridigne spuštenu obod kačketa i reaguje zbog oblaka „ovčica” koje su pasle po nebu, ptica brzih od aviona, i još nekih prizora kojima je majka zamajavala ćerku, dosledno je obmanjujući rečima „samo što nije”, kad bi ova pitala za tu drugu stanicu.

„Sva deca ipak saznaju da su ih roditelji za neke stvari lagali!”, zaključio je na kraju.

„Naravno! I pitaće ih šta su još lagali! Ajde sada, skini košulju i pazi da se ne ubodeš!”

Zadovoljan što Silvija i danas pokazuje interesovanje za njegova zapažanja, polako je izvlačio desni lakat iz bodljikavog kruga rukava. Ispunjavala ga je i posebna radost što će prvi put nositi nepodvrnuto ili, neveštini majčinim rukama, prekrojeno i skraćeno parče garderobe.

Prihvativši svoju majicu koju mu je Silvija dodala, obukao se i seo na nisku stolicu sa crnim jastučetom vezanim za nogare. Cenio je da bi mogao da se zadrži još malo.

Silvija se smestila za šivaću mašinu i premeravala metrom rukave čiju je dužinu trebalo da prepravi.

Idući od autobuske okretnice do Silvijine zgrade okolnim putem, manje opterećenim saobraćajem i ljudima, u lavirintu uličica čiji je niz dvoraca s kamerama i psima čuvarima remetila poneka prazna, oronula kuća zarasla u šiblje, premetao je po glavi kako će Silviju iznova uvući u diskusije o svojim problemima, a da pritom ne bude nametljiv. Članak o *Imperiji patuljaka*, pročitao prethodne večeri, činio mu se najzgodnijim.

Čim su Silvijine klompe zalupale po golom parketu, otpočeo je priču o biznismenu iz Kine koji se dosetio i napravio grad po meri malih ljudi, gde su igrom i pesmom zabavljali posetioce s kamenih tribina. Za taj posao su dobijali platu, naglasio je, a živeli su u kućicama nalik pečurkama.

Okrenuta leđima, Silvija se motala oko stola, kao da posprema hrpu iscrtanih papira i iskrojjenih tkanina.

„Ti bi da budeš cirkuzant!?”

Iz levog poluprofila, njena izvijena obrva ga je začikavala.

„To nisu cirkusanti! Oni ne zasmеjavaju publiku!”, rekao je, pomalo uznemiren njenom reakcijom.

Slika bajkovite visoravni u Kini, koju je pokazao majci na laptopu, bila je povod rasprave za doručkom o protivnicima ljudskog Zoo vrta i kepecima iz udruženja zbog kojih je sebe mrzeo još više.

„Ma, šalila sam se! Jasno mi je!”, rekla je Silvija, a onda se lupila kažiprstom po čelu. Zatureno jastuče s iglama je ležalo na dasci za peglanje.

„Zašto tako nešto ne naprave i kod nas?”, Đorđe je podsticao dalje plemisanje.

„Valjda neko treba da se seti! Otkud znam! Ali ti nemaš ništa od toga što izbegavaš ljude slične sebi!”, blago ga je prekorila, usredsređena na konac koji je provlačila kroz ušicu igle.

„Čime da te poslužim? Nikad te ne pitam... Piješ li kafu?”

„Ne!”

Odgovor je dopunio konstatacijom kako rep koji raste deci od kafe spada u te dobronamerne laži kojima se njegovi otac i majka nikada nisu služili.

„A da jesu, možda ne bih oduvek sam sebi bio najveće čudo!”, izgovorio je tišim glasom.

„Uh, bre! Što tako govoriš?!”, presekla ga je pogledom.

Za Silviju su postojali kržljavci rođeni bez identiteta i ljudi osakaćenog duha i duše, a za najveće čudo smatrala je iskrenog i dobrog čoveka, gotovo da je vikala, i isturivši grudi sapete u tesnoj bluzici, ustala je, oštro odmahнула desnom šakom i podigla zategnut dlan prema njemu poput saobraćajca.

„Molim te, moraš drugačije da razmišljaš o sebi!”

Dorđe se vrpeljio na stolici. Trebalo je da krene. Sok je popio, rukavi su bili profircani, za džepove se dvoumio – jedan ili nijedan?

„Možda jedan mali...”, promrmljao je nesigurno.

Njegova želja da ostane s njom mu više nije davala za pravo da zloupotrebljava njenu pristojnost. A opet, opisujući na prošloj probi nevolju u koju je još kao klinac upao s Mišom i Čevapom, kad im je Mišina sestra bliznakinja u „novoј igri” obojila piše belom farbom ukradenom iz očeve garaže, Silvija se dugo i slatko smejala. Zbog razmrljane maskare zamolila ga je da donese papirne maramice iz kupatila gde su raznobojne gaćice visile prebačene preko sušača. Crne su mirisale na kišnu noć. Nažalost, druge dogodovštine iz perioda života kad ga niko i ništa nije teralo da raste, nisu mu bile toliko smešne.

Mogućnost da košulja bude gotova već danas, ukoliko ne žuri, i ako se odluči da li hoće ili neće džep dok ona sebi ne skuva kafu, podbola ga je usred stomaka.

Šta će s džepovima, dva nisu dolazila u obzir, nepotrebni detalji kvare lepotu jednostavnosti, zapamtio je to. Šta će s tim razmišljanjem o sebi, o malom kovčegu, o maloj kući, o drevnoj rasi malih ljudi zemlje Makunuk, o vetru koji mu je juče drndao kačket na glavi, da li će stići da joj ispriča o majci koja mu, kad nepogrešivo oseti njegov nemir, po ko zna koji put ponovi da na nju može da računa do kraja života, ali se ni danas za doručkom nije usudio da pita na čiji je život mislila, svoj ili njegov?

„Nisi mi rekao kako će ti se zvati knjiga?“, upitala je, gurajući vrhom klompe razvučeni kabl papučice nazad pod mašinu.

Duga, plava kosa vezana u rep sada joj je prelazila preko ušiju. Žacnuo se pomislivši da uvo kome je falilo parče nije slučajno prekrila u kuhinji.

„Čerečenje!“, kazao je, na trenutak obuzet zamišljanjem scene njenog pada s konja.

„Ne zvuči loše...“

Dovršavanje knjige mu se činilo besmislenim, hteo je da joj prizna, ali je ona, požurivši s prvim gutljajem vruće kafe, naglo ustala. Braon ispljuvak joj se slivao niz bradu. Sa zabačenom glavom i jezikom zalepljenim za nepca, izletela je iz sobe.

Iako po Silvijinom mišljenju godine nisu prepreka da bi neko postao pisac, a spomenula mu je i dostignuća Nika Vujičića, njemu je bilo dovoljno što ga je na njihovom prvom susretu uhvatila za obe šake, ne iz samilosti, osetio je to, nego iz samog shvatanja zbog čega je pisao krišom i sa stidom. Uz punu pažnju je slušala o njegovom bezuspešnom lečenju i podjednako neefikasnom mrcvarenju. Sa crvenim končićem vezanim oko zglavka leve ruke, prekrštavan podsticajnim imenima „Junačina“, „Kuronja“ ili „Magarčina“, tri puta

dnevno je visio naglavačke u štoku kuhinjskih vrata sa stopalima stegnutim vojničkim opasačima zakačenim za kuke, srkao je pileću supu za doručak, riblje ulje gutao s kašike, jer su kapsule po proceni prve komšinice bile manje delotvorne, vreme za igru provodio u zamračenoj sobi trudeći se da spava, a otac mu je, svaki čas u prolazu, izvlačio uši i dizao ga do plafona, ne mareći što je skvičao kao kuće.

„Morala sam da se presvučem!”, čuo je Silviju iz hodnika.

Singerica je zaštekala kao mitraljez, potom se brzina udvostručila, utrostručila, medaljon u obliku srca šetao se po trouglastom dekolteu haljine na preklap u ritmu kojim se Silvija nadvijala nad rukavom. Besposlen, Đorđe je cunjao po sobi, zagledao starinski šifonjer, luster ukrašen braon ružama, iskrzane ivice dopola spuštene zelene roletne, goblene sa cvetnim motivima na zidu kod kauča, s utiskom da od pokojne bake stvari nekako pristaju uz Silviju.

Na brzinu ostavljena šolja kafe je *babušku* oborila do same ivice komode zatrpane drangulijama. Posegnuo je rukom da je uspravi.

„Ne diraj to!”

Prenut Silvijinim oštrim tonom, Đorđe je trgnuo ruku nazad i uplašeno se osvrnuo. Na svoje još veće zaprepašćenje, Silvija mu se užurbanim korakom približavala. U uglu njenih usana nazirao je osmeh koji se razvukao u kez kad je stala tik uz njega i uzela „babušku” s komode.

„Baka mi je govorila da je ovo lutka koju smem samo da gledam! Nemam pojma zašto joj je *babuška* bila tako važna. Nije htela da mi kaže! Tražila je da bude sahranjena s njom, a ja sam u pometnji na to skroz zaboravila! Sad je nosim kad idem na groblje.”

„Izvini... Ali, pala bi...”

„Ma, u redu! Šta si se prestravio?”, rekla je, kratko mu protresavši dlanom kosu po temenu.

Bez reči, Đorđe je zatvorenih očiju prislonio čelo na njene grudi. Ohrabren dodirom Silvijine ruke na zatiljku, obuhvatio joj je bokove, snebivajući se da položi i svoje šake trogranog izgleda na nju.

„Đorđe, šta ti je?! Izvini... Nije trebalo da vičem!”

Osetivši Silvijine dlanove na ramenima, promeškoltio je glavu, zabadajući nos sve dublje u preklop haljine.

„Đorđe, pobogu!”

Svakom od paralelnih uličica izbijalo se na autobusko stajalište. Đorđe nije mogao da se seti u kojoj je od njih video zlatne lavove. Imao je želju da kroz ogradu susednog dvorišta kamenicama razlupa malog govvara sa crvenom kapicom koji se cerio kraj pošljunčane staze.

Jelena MEDAN

KAPITANOVA KABINA

Spuštenih gaća do članaka, naprezao sam se da što prije završim. Ovaj put nisam zamišljao ništa, samo sam se trudio da budem brz. Najradije bih zapalio, ali sam prije 11 mjeseci prestao da pušim. Iznenadio sam se kada sam na podu desno od mojih nogu ugledao kutiju kreme. Dohvatio sam je - bila je to krema za šuljeve. Nasimijao sam se i počeo da čitam deklaraciju. Dok nije bilo društvenih mreža, bio sam siguran da to ja jedini radim. Malo me je bilo blam što čitam sastav neke kreme na njemačkom i tri ista jezika. Guzica mi se ledila od hladnoće koja je dopirala od odškrinutog prozorčića iznad kade. Kad sam bio mali, taj prozor je bio nedokučiv - pentrao sam se po obodu kade u želji da provirim kroz njega. Nisam uspijevaao. Napolju se uvijek čuo razgovor.

- Miro, silazi s te kruške, opet ćeš slomiti ruku.

- Ivo, donesi još jednu stolicu, došao komšija.

- Gdje si pošô s tom kriškom? Vraćaj se u kuću, nema doručkovanja usput!

Spolja su uvijek dolazili i mirisi. Komšija je od brata iz Njemačke dobio novu električnu kosilicu i srijedom i subotom ujutro bi sva ulica mirisala na pokošenu travu. Oko prvog maja mirisalo je na ugalj i pečeno meso. Oko Božića bih se uvijek prehladio i tada nisam osjećao ništa.

Nebo je bilo zelene boje. Kroz gustu mrežu komarnika nazirali su se oblaci, vrhovi kruške, jele i krov garave šupe za drva. S vremena na vrijeme bi dolijetao poneki vrabac ili golub. Baba bi viknula i tjerala ih metlom ako bi bila u dvorištu. Govorila je iš svim životinjama. Nije voljela mačke i maslačke. Smatrala ih je beskorisnim. Moju salatu od maslačka nikad nije htjela da proba - ko još jede cvijeće? Jednu ružu je uzgajala i čuvala specijalno za sirup. Bila je rubin crvena i viša od mene. Jednog popodneva, u sumrak, dok sam igrao fudbal sa drugarima iz komšiluka, polomio sam je loptom. Babi nisam rekao da sam ja bio kriv. Bila je ljuta, psovala je dok je skupljala stabljike i ubadala se o trnje. Kad je ušla u kuću, pao je mrak i više nije htjela ni da zucne o tome. Uvijek kad bih čitao Malog princa sjetio bih se njene brige oko te proklete mirisne ruže.

U kadi se nalazila mala lasta. Babi je jednom dok se kupala pozlilo. Iskliznuo joj je tuš iz ruke i udario o površinu kade. Ostao je crni trag u vidu ptice koja leti iznad horizonta, kakva se viđa samo na razglednicama iz osamdesetih. Barem sam ja tako vidio tu mrlju u kadi. Kad sam babi rekao za lastu u kadi, nije mi vjerovala; naljutila se kad sam joj pokazao i rekla mi da se ona trudi da je uopšte ne vidi. I da je ne podsjećam da postoji. Baba je umrla prije 8 godina, a ja i dalje vidim lastu u jebenoj kadi.

Na vratima WC-a spolja je bila naljepnica na kojoj je pisalo "Kapitanova kabina". Stric je sa jednog putovanja brodom donio tu naljepnicu. Imao sam 5 godina kad sam naučio da čitam latinicu, i dugo sam mislio da je *kapitanova kabina* neki fini naziv za klozet, kao toalet ili zahod. Dobio sam i četvorku iz srpskohrvatskog jer sam napisao kapitan umjesto kapetan. Htio sam učiteljicu odvesti do WC-a da joj pokažem da je pravilno. Rek-

la mi je da je to neumjesno. Onda je morala da mi objasni šta znači riječ neumjesno.

Čuo sam kako brunda bager spolja. Da li je neumjesno što serem u babinoj kući, dok majstori na polju čekaju da počnu sa rušenjem.

Na znojnom dlanu su mi ostali komadići papira. Zašto ne pišu poeziju na deklaracijama? Ili barem kratke priče.

Pogledao sam oko sebe - nigdje nije bilo toalet papira.

Angelina MERINGER

MRTRVI NE GOVORE

Nisam lud. Moje druge ličnosti, međutim, potpuno su čuknute.

„Vidi koliko krvi. Upravo sam oprala pod!”

„Aman, ženo, ne gacaj po tome.”

„Bile su ljubičaste krave.”

Dobro, Braca ima Daunov sindrom, zaista je retardiran. Ostali nemaju izgovor.

„Zovi policiju! Forenziku! Inspektore!”

Kako da ne. Sjajna ideja, Profo. Pitaćemo policiju da istraži ubistvo moje halucinacije.

„Cilj je da izbegnemo ludnicu, Veroljube”, rekoh konačno, piljeći u Stevin leš. Stopalo mu visi preko ivice stepenika, oči razrogačene, nepomične, crvena fleka na košulji.

„Filipe”, Profin glas me trže iz preneraženosti. Desni kapak mu je igrao. „Moramo da saznamo šta se desilo.”

Kako? Steva je bio genije u ekipi. Bez njega smo van granica svojih deduktivnih moći.

„U redu”, uzdahnuh. „Šta ovo znači? Kakvo je to cveće? Ko ga je ubio?”

Profin pogleda bio je sažaljiv, kao da posmatra tupavog mlađeg brata. Na to sam se već navikao. Ebi je podigla buket sa poda. Ružnjikava zelenkasta biljka sa

ljubičastim visuljcima od cvetova. Nisam često imao priliku da kupujem cveće devojkama, stoga pojma nisam imao kako se zove.

„Verovatno se sinoć kasno vratio kući i nosio Hani cveće. Neko ga je upucao čim se popeo na sprat.”

Iz pravca ridajuće Hane dopro je vapaj. „To nije cveće za mene. On zna da volim be.. be... bele ru...že.” Opet je briznula u fontanu suza.

Ebi je zaškiljila ka njoj. „79% ubistava počine osobe bliske žrtvi. Prvi osumnjičeni treba da bude muž/žena, ili momak/devojka ubijene osobe.”

„Ti!” Vrisnula je Hana, skočivši na nju kao tigrica, posežući za smeđim pramenovima kose. „Jel’ tebi nosio buket? Kozo!”

„Hej!” viknuo sam. Bilo mi je već muka od svega i spopala me glavobolja. Nisam preterano dobar u ovome. Umirili su se i pogledali me. Osetio sam trzaj ponosa u grudima. Nisam često imao takvu kontrolu nad njima.

„Hajde da vidimo šta znamo”, rekoh. „Profo?”

Nije mi odbrusio zbog nadimka, što je pokazivalo koliko je situacija ozbiljna. Nagnuo se nad leš trudeći se da ga ne dodiruje.

„Umri je belac srednjih godina. Kosa crna, oči zeleno-sive. Visina oko 180cm, težina tu negde blizu 90kg. Ustreljen sa leđa. Ulazna rana okrugla sa crnim prstenom oko rubova. Nema izlazne rane. Niti očiglednih znakova borbe.”

„Ebi?” prekidoh ga.

„Hm. Ubistva se najčešće počine jednim od četiri oružja: vatrenim, sečivom, tupim predmetom i, verovali ili ne, golim rukama. Među vatrenim oružjem najčešći su pištolji i automatske puške.”

Milicu smo od milošte zvali Ebi, ili E.B.I. (enciklopedija beskorisnih informacija). Bila je istraživač u timu. Po čitav dan za računarom. Nikada se nije ljutila zbog nadimka.

„Na daljini manjoj od 7,5 santimetara ulazna rana je okrugla sa invertovanim ivicama i okružena crnom površinom usled prolaza metka kroz izvrnuti epidermis. To se zove kontuziona ogrlica.”

Klimnuh glavom ka Profi da nastavi. Nakašljao se da pročisti grlo.

„Dakle, očigledno je bio iznenađen. Oči otvorene. Nosne šupljine čiste. Usna duplja... sadrži pero?” Izvukao je dugačko belo pero podižući ga ka svetlu. „Gušćje.”

Uzeo sam ga. Bilo je stvarno, čvrsto u sredini, pufnasto na obodima. I Hana se približila. Radoznalost potisnula jad.

„Znaš li nešto o ovome?” pitao sam je. Odmahnula je glavom.

„Ne sećam se nikakvog istorijskog ili sociološkog značaja takvog detalja. Verovatno je lično”, promrmljala je, posmatrajući nakratko sve nas okupljene oko leša.

„Morao bih da ga otvorim da bih saznao više”, reče Profa pokazujući na telo.

„Nema potrebe”, odlučio sam. „Dovoljno je.”

Sahranili smo Stevu u dvorištu. Čovek bi pomislio da mogu da zamislim kovčeg i već spremnu raku. Na žalost, moja bolest ne funkcioniše tako. Nisam nas poštedefo skoro dvosatnog kopanja u bašti i žrtvovanja dobrog ćebeta za umotavanje tela.

Usput sam diskretno pregledao deo dvorišta ispod soba devojaka u nadi da ću pronaći pištolj.

Ništa.

Seo zam za radni da razmislim. Nije mi išlo.

Steva je ubijen na vrhu stepeništa, baš na sred hodnika između muških i ženskih soba. Zabavljao se sa Hanom. Ali nije joj nosio cveće. Neko je imao pištolj. I gušćje pero.

Udahnuh duboko. Vrteo sam se u krug. Pogled mi pade na priznanja i diplome uredno okačene na zid: novinar godine, zlatna povelja za istraživačko novinarstvo. Čitavi nizovi laži. Ništa nije bilo moja zasluga. Oni su to uradili, njih petoro. Dobro, četvoro, bez Brace. Oni su bili pametni, sposobni i vešti, ne ja.

Deduktivni deo posla, na žalost, pripadao je Stevi.

Tiho kucanje na vratima prekinulo je tok misli.

„Ebi!” Iskreno sam se obradovao.

„Mogu li da uđem?” pitala je.

„Naravno. Želeo sam da razovaram sa tobom.”

„O čemu?” Sela je na dvosed. Dokotrljao sam se do nje na stolici.

„Reci mi iskreno. Šta je bilo između tebe i Steve?”

Osmeh joj je nestao, a tuga se produbila u sitnim borama oko očiju.

„Ništa. Kunem se, Ef. Bili smo prijatelji.”

„Prijatelji koji daju jedni drugima cveće?” pitao sam.

Odmahnula je glavom.

„Ali sviđao ti se?”

Klimanje. Stidljivo. Nagnuo sam se ka njoj i stisnuo joj dlan. Pramen kose pao joj je preko oka. Poželeo sam da ga sklonim.

Stvarno sam baksuz. Moja psihoza stvorila je dve prelepe devojkice i nijedna nije zaljubljena u mene. Steva je bio dasa. Pametan i šarmantan. Ja sam oduvek bio luzer.

„Žao mi je”, prošaptao sam.

Izvukla je ruku iz moje da obriše suzu sa obraza. „Ef, reci sada ti meni. Iskreno. Jesi li pokušao da nas se rešiš?”

Trgnuo sam se. Ebi je bila jedina koja je otvoreno priznavala da nije stvarna. Braca je uvek poricao, a ostali u manjoj ili većoj meri izbegavali da o tome govore.

„Ne”, rekoše. „Nisam.”

„Tablete ili neki tretmani?” insistirala je.

„Znali biste, zar ne? Nisam na terapiji.” Izbegavao sam da drugim ljudima govorim o svom profesionalnom novinarskom timu. Možda imam disocijativni poremećaj ličnosti, ali nisam lud. Klimnula je glavom nesigurno.

„A možda... znaš... Možda ti postaje bolje?”

Trenutak sam razmišljao o tome. Da li sam ja ubica? Tek tako se vraćam u ono što većina ljudi na planeti smatra normalnim, stoga je imperativ da tome težim.

„Ebi, da je to slučaj, sumnjam da bih svoje druge ličnosti uklonio brutalnim ubistvima.”

Nasmejala se opet. Bilo mi je malo lakše.

„U pravu si.” Poljubila me u obraz pre nego što je otišla.

Dok sam išao ka Haninoj sobi, video sam Bracu na stepeništu. Sedeo je i listao neki notes.

„Šta ti je to, debeli?” pitao sam sedajući pored njega. Braca je najduže bio sa mnom. Izmislio sam ga kad

sam bio klinac. Više nismo čitali stripove i igrali igrice, ali ponekad smo pičili stoni tenis.

„Sveščica”, rekao je. Bacio sam pogled i video Stevin rukopis.

„Odakle ti to?”

„Stevino.”

„A otkud kod tebe?”

„Uzeo sam.”

„Mogu li da vidim?”

„Ne”, rekao je odlučno.

„Zašto?”

„Zato.”

Uzdahnuh. Pokušao sam da promenim taktiku.

„Šta piše u njoj?”

„Pesme.”

Provirih preko njegove ruke u izgužvani list. Ljubavni stihovi, shvatio sam pre nego što je debeli skot zalupio notes.

„Kome je pisao?” pitao sam.

„Ne znam”, iskezio se.

„Javi ako nađeš nešto zanimljivo, važi?”

„Aha.”

Hana nije bila tu, pa sam joj pretražio sobu. Još uvek nisam našao pištolj.

Došla je kod mene posle četrdeset minuta.

„Matori, jesi mi ti rovario po stvarima?”

„Tražio sam inkriminišuće dokaze o tvojoj krivici.”

„I?”

„Ništa. Sem haltera i kožnog brusa.”

„Konjino.”

„Možda.”

„Ako se već igraš Holmsa, idi čeprkaj po Profinom brlogu.”

„Zašto?”

„Jer ga zaključava kao da ima zlatnu gusku unutra.”

Pokazala mi je srednji prst sa vrata i otišla. Jednom sam joj kupio bonton, tvrdo ukoričen. Pogodila me je njime u glavu. Još imam ožiljak iznad desne obrve.

Profina soba je zaista bila zaključana. Sačekao sam ispred vrata.

„Bojiš se provalnika?” upitah ljubazno.

Gledao me je kao pas uhvaćen sa glavom u kanti za smeće. Premeštao se s noge na nogu. Davno sam naučio da je tišina najbolji argument, pa sam piljio u njega i čekao da prizna poraz i pozove me da uđem. Šake su mu drhtale dok je otključavao. Unutra je bilo polumračno. Dnevno svetlo se mučilo da se probije kroz prozore zaklonjene saksijama. Neke od ovih biljaka sam prepoznao, mahom po upečatljivim petokrakim listovima.

„Šta je ovo?” Upitah potiskujući smeh.

„Opioidne biljke”, rekao je.

„Dobro, znam šta je. Zašto je?”

„Steva i ja smo se malo zezali.”

„Ček. Ono cveće?”

„Salvia divinorum. Božanska kadulja.”

„Zašto nisi odmah rekao?”

Slegnuo je ramenima, delujući postiđeno. Imao sam želju da mu razbijem njušku.

„Jesi li ga ubio?”

„Ne”, bio je iskreno preneražen. „Trebalo je da sinoć probamo novu biljku.”

Neki deo mozga podigao je crvenu zastavicu i probao da mi skrene pažnju.

„Gledamo povremeno poučne emisije. Znaš, o kriminalu i tako to. Podelimo džoint, ništa strašno...”

„Aha.”

Onda sam shvatio.

„Samo sekund. Ako je sinoć dolazio kod tebe...”

Okrenuo sam se i sleteo niz stepenice. Ne znam zašto sam bio ubeđen da je ubica bacio oružje u dvorište. Možda zato što niko ne bi bio lud da ga krije u sobi, a prozori su bili zgodno skriveni od pogleda. Ili zato što bih ja tako uradio. Sve u svemu, gledao sam ispod pogrešne strane kuće.

Pištolj je bio plastični revolver sa okruglim cilindrom i narandžastom gumom na kraju cevi.

Tek tako, znao sam ko je ubica.

Braca je sedeo na krevetu stežući jastuk u krilu. Sručio sam se naspram njega na pod leđa oslonjenih na zid, sa pištoljem u ruci.

„Trebalo je da znam čim sam video pero”, rekao sam. To je taj jastuk, sa perjem i jasutčnicom na kojoj su nacrtane ljubičaste krave. „Probao si da mi kažeš.”

„Aha.”

„Zašto?”

Nasmešio se. „Hoćeš li se opet igrati sa mnom? Ako oni ne budu bili tu?”

Srce mi je bilo komad leda. Pucalo je. Zamislio sam ih mrtve, Hanu u ljubičastoj haljini, Profu među svojim saksijama. I Ebi...

„Daunovci ne umeju da slažu. Zar ne, Braco?”

Ćutao je.

„Nisam to znao. Igrali smo se, Steva je doneo pištolj, ukrao sam ga. Bili smo klinici. A ti si me otkucao mami i tati.”

„Želim da opet budemo samo ti i ja”, prošaptao je.

„Kaznili su me. Debelo.”

A ja sam prislonio jastuk na njegovo lice. Nisam bio snažan, ni približno dovoljno da povredim starijeg dečaka. Ali Daunovci imaju slabo srce.

Nije se mnogo ni otimao.

Imao sam sedam godina.

„Hoćeš li se igrati sa mnom?” ponovio je, ljuljajući se napred-nazad na krevetu.

„Naravno, Braco”, rekoh tiho. „Uvek.”

Prišao mi je. Želeo je zagrljaj, ali plašio sam se da ga opet dotaknem.

Miljan Milanović

SAMO MRTVI PSI NE LAJU I NE MAŠU REPOVIMA

Lana se često priseti leta provedenog na selu par nedelja nakon smrti njene majke. Nesnađen otac jurnu za poslom, ubeđen pričama o boljem životu na zapadu, prestravljen i primoran činjenicom da sam brine o osmogodišnjem detetu. Nije se ni pozdravio. To bi ga pokolebalo. Ostavio je pismo i venčanu burmu pored njenog jastuka. Spavala je. Lanina baba, za njim, prosu vodu preko praga iz džezve za kafu.

Lana veruje u sudbinu. To se probudilo i bujalo u njoj dok je posmatrala grube babine ruke kako kokoškama tupom sekirom odrubljuju glavu, sakupljaju krv u prozirnoj zdelici od plastike, čerupaju perje u vreloj vodi, odvajaju i uvijaju noge u novinski papir. U sobi ispunjenoj kostima, ikonama i lekovitim travama koje vise s plafona, gde je Lana ulazila samo za vreme čudnih seansi, te iste ruke bacaju delove skeleta ptica, živine i sitnih glodara u vis i vezom sasušenog bosiljka prskaju vodu iz ovalne činije s potopljenim krstom na dnu, po drvenom stolu prekrivenim fotografijama nepoznatih ljudi, a zatim odsečnim trzajima otesaju kapi u lica tužnog pogleda, u očajne osobe željne promena. Lana se divila tim čarobnim rukama i ogrlici od psećih zuba. Često bi prigrllila babu samo da bi prstom pomilovala veliki očnjak.

U uglu Lanine sobe u studentskom domu nalazi se kartonska kutija *bosch* usisivača puna školjki, puževa,

kamenja, kuvanih goveđih kostiju i perli kupljenih u indija šopu *Ganesh*. Za dvadeseti rođendan otac joj je poklonio malu čeonu brusilicu. Paket je stigao iz Minhena. Nije viđala oca tako često, a želela je da ga dodirne po bradi i zagrlji. Slao joj je novac redovno. Ponovo se oženio i dobio još dvoje dece. Lana ih je posećivala za praznike. Jednom nedeljno pozvala bi ga preko skajpa. Zbog njegove ravnodušnosti i rezervisanosti osećala se napušteno i usamljeno. Satima bi plakala glavom uronjenom u jastuk, a onda bi prekrila usta hirurškom maskom i utehu pronašla u zujanju brusilice dok iz materijala izvlači čudne oblike nalik maorskim simbolima. Fotografije svojih radova postavlja na *tumblr*.

heitiki: ovo je prelepo

cummy-eyelids: Hvala heitiki!

pikorua: Jesu li ovo kosti...?

cummy-eyelids: Aha.

pikorua: Nešto me kopka...

cummy-eyelids: Šta?

pikorua: Koje kosti koristiš...?

cummy-eyelids: One koje svi bace posle supe :)

heimatau: Deluje baš komplikovano. Je l' sama smišljaš simbole?

cummy-eyelids: Pa da, šta mi prvo padne na pamet u trenutku.

anonymous: Ovaj nakit je proklet. To nose samo veštice.

heitiki: samo totalni kreten može da napiše takvu glupost

pikorua: Obična ljugava sisa...ne sme da ostavi komentar sa svog profila.

cummy-eyelids: Ma opušteno društvo, ignorišite.

heimatau: Užas!

cummy-eyelids: Jeste li videli da je ranga-wairua izbacio novi klip.

pikorua: Šalji...

heitiki: nadmašio je samoga sebe

Ranga-wairua je otpakovao nekoliko žileta i spusta ih na dlan. Pogledom prati kako nokti nestaju u mesu. Šaka podrhtava, ali siguran je. Ide do kraja. Iz brazde kraj korena najmanjeg prsta izbi krv i ustremi se niz podlakticu. Cedi se kap po kap. Po tastaturi. Lice mu je bez grimasa. Opušteno. Daleko u pozadini video snimka, crno mače lovi zavesu. Pada na leđa i uvija se po podu. Uvežbava napad i odbranu. U prvom planu on otvara pesnicu i drugom rukom nasumično uzima jedan od iskrivljenih žileta. Skida majicu. Grudi su mu u ožiljcima. Urezuje novu reč. Slova su prokrvarila.

Lana ravnodušno posmatra performans. Ne nalazi ništa vredno divljenja. Nekreativna mrcina je samo željna pažnje, pomišlja po ko zna koji put. Debili to prate. Svi su tako glupi. Ne umeju da prepoznaju prave stvari. Gnev u njoj tinja. Ona to sebi predočava kao mržnju ka nepravdi. Kreten. Gomila kretena. Zamišlja masovnu grobnicu kretena. Bez izraza. Leševi bez lica. To joj je prihvatljivo. Tako ne oseća grižu savest. Grize jabuku. Premotava snimak ispočetka i svu pažnju pridaje borbi u pozadini. Nakon petog puta, gasi veb stranicu i u pretraživaču kuca svoje ime.

pikorua: Ahhhh, odvratno. Zašto bi neko to uradio? Muka mi je...

heimatau: Užas!

cummy-eyelids: Ma lik je bolestan. Volela bih i ja da imam toliko folovera i lajkova.

heitiki: pa imala si jednom lajkova skoro koliko i on

cummy-eyelids: Misliš na onaj prst? :)

heitiki: ahaaaaaa

pikorua: Kakav prst...šta si uradila sa prstom? Nisi ga valjda odsekla...?

cummy-eyelids: Evo ga post. Dobila sam prst na poklon i od njega napravila cool privezak.

pikorua: Koji prst...?

cummy-eyelids: Nožni :)

pikorua: I ti si to dodirivala...?

cummy-eyelids: Pa nije toliko odvratno kao to što radi ranga-wairua, zar ne?

heitiki: čuh negde da će njegov naredni klip biti apsolutno ludilo, kao neki omaž svim ludačkim stvarima koje je do sada izbacio

heimatau: Cummy možda je vreme da ogrlice praviš od ljudskih zuba!

pikorua: Bolesno...

heimatau: Postala bi poznatija od ranga-wairua.

anonymous: Svi ćete goreti u paklu!!!

heitiki: trole odjebi

Hladnoća budi Lanu usred noći. Otvara oči i pokušava da upali stonu lampu. Pod prvim bljeskom sijalice ugleda svoju babu u džemperu od vune, sa onom istom ogrlicom oko vrata, kako zamahuje vezom bosiljka kao da će je lupiti po čelu. Prepala se i vrisnula zatvorivši oči. Babe više nije bilo. Lana odlazi do kupatila da se napije vode. Pomilovala je fotografiju na kojoj sedi u njenom krilu i miluje zube. Onda uzdahnu i zajeca. Sasvim tiho. Iz fioke vadi ogrlicu i prislanja je licu. Računar se oglasio. Dobila je novu poruku.

ranga-wairua: *Kako si?*

cummy-eyelids: *Odavno me niko to nije pitao :)* ne znam šta da ti odgovorim.

ranga-wairua: *Šta ti prvo padne na pamet ;)*

cummy-eyelids: *mmmmm, prestravljeno :o*

ranga-wairua: *Čime? Nisam te valjda ja prepao?*

cummy-eyelids: *Mislim da je to bio san. Ti si samo pojačao stvar :)*

ranga-wairua: *Onda da rasplamsam još malo, šta radiš sutra uveče?*

cummy-eyelids: *Ništa posebno. Uobičajene stvari. A, što?*

ranga-wairua: *Pivo?*

cummy-eyelids: *Ahm.*

ranga-wairua: *I ponesi te tvoje stvari koje praviš. Kupio bih nešto.*

cummy-eyelids: *Okej. Kad i gde?*

Lana vezuje svoju dugu plavu kosu u rep, protresa prašnjavi ceger i u njega trpa sav nakit sa police nad krevetom. Pogledala svoje zenice u ogledalu, a potom nakapa *visine* da razbistri pogled. Iz torbe izvlači prazno pakovanje rizle i lupa se njime nekoliko puta po čelu. Proverava novčanik i dva puta okreće prsten na palcu desne ruke.

„Kako se ti u stvari zoveš?”

„Lana.”

Ne odvaja pogled od uveta umotanog u zavoj koje mu viri ispod kapuljače.

„Dugo te već pratim na mrežama. Talentovana si.”

„Hvala.”

Rukavom briše mokar trag krigle sa stola i tu prosipa nakit.

„Jesi li čula da za tebe kažu da si veštica?”

„Odakle ti to?”

„Kažu da sakupljaš zube muškaraca sa kojima spavaš i praviš ogrlice.”

„Bože kakva glupost!”

„Šta?”

„Bezubi muškaraci.”

„Da, bezubi muškaraci.”

Nasmejao se vrteći pertlu na dukserici. Priteže kapuljaču. I Lana se osmehuje.

„Imaš jako lepe zube.”

„Hej, plašiš me.”

„Ma daj šonjo, ja sam samo bezazlena devojkica koja ima hobi.”

Prodorno je pogleda. Lani to ne prija. Spušta pogled i zaranja u kriglu piva.

„Zašto to radiš? Svi ti snimci puni samopovređivanja. Ne mogu to da skontam.”

„Osećaj otupelosti je nepodnošljiv. I preplavljenost osećanjima je nepodnošljiva. Volim bol. Samo bol. Ona dolazi kao olakšanje.”

Lana svom silinom zagreba zanokticu.

„Veoma si popularan.”

„Znam. Ali to je go kurac.”

„Ipak ti zavidim.”

Uzdahnuo je i zagleda se u pod.

„Slušaj, lepo je ovo što praviš. Zaista je lepo, ali meni su potrebne neke prave stvari.”

„Ne razumem.”

„Zamisli da napraviš nešto isto ovako, ali od ljudskih kostiju. Ja to mogu da ti nabavim.”

Pljunula je nazad otpijeni gutljaj piva. Krigla zapeni.

„Mislim da je to previše za mene.”

„Okej. Ako se predomisliš znaš kako da me nađeš. Za sada uzimam samo ovaj privezak.”

„Važi.”

„Pušiš?”

„Ponekad.”

„Hoćeš?”

„Hoću, ali ne ovde.”

„Jebiga, valjda će uskoro i to da bude legalno pa da batalim kad počnu da se uduvavaju seljaci.”

„Ja stanujem blizu.”

Lana telefonom fotografiše golog muškarca kako spava u njenom krevetu. Potom se tušira. Dok mlaz hladne vode ježi njene bradavice ona piša. Dugo pretura po fioci i shvata da će uskoro morati da opere veš. Suši kosu, pa oblači preostale izbledele gaćice sa medvedićima i leže pored muškarca zagrlivši ga nogom. On tiho diše sklopljenih očiju. Lana prstima prelazi po njegovim ožiljcima. Pod jagodicama oseća reljefe urezanih reči. Prelazeći po butinama oseća zbrku i haotičnost poteza. Obuzima je jeza. Okreće se na drugu stranu.

Kada se ujutru probudila njega više nije bilo.

heitiki: *društvo, ja naručujem picu, hoće još neko*

cummy-eyelids: *I ja sam gladna.*

pikorua: *Hoćemo svi istu, ili ko šta već voli...?*

cummy-eyelids: *Ja bih vegetarijansku.*

pikorua: *Uh, ja sa što više pršute i slanine...*

heimatau: *Imam ideju, naručujemo svi u isto vreme i ko prvi dobije picu ostalima zadaje kompromitujuće zadatke.*

cummy-eyelids: *Kao na primer?*

heimatau: *Pa može da zahteva da se javno objave fotografije ili klipovi bilo koje sadržine.*

heitiki: *to može da bude i previše kompromitujuće*

heimatau: *Okej, slike genitalija su zabranjene.*

pikorua: *Eh, jebiga, to je najzanimljivije...*

cummy-eyelids: *Idemo ljudi, tri, četiri, saaaaad!*

heitiki: *pobeda, pobeda, pobedaaaaaa*

heimatau: *Eh, sranje. Zamalo.*

cummy-eyelids: *I šta jede pobednik?*

heitiki: *četiri godišnja doba*

pikorua: *Evo i moje...*

heimatau: *Ajmo zadatak. Evo i moje pice.*

heitiki: *cummy objavi slike od sinoć*

pikorua: *Kakve slike...*

heimatau: *Cummy-eyelids nevaljalice!*

cummy-eyelids: *Ne mogu to da objavim.*

heimatau: *Ali ne možeš ni da prekršiš dogovor.*

cummy-eyelids: *Bilo bi previše.*

pikorua: *Onda pošalji samo nama...*

heitiki: *hajde cummy, jedva čekamo.*

heimatau: *I ko je ovaj golišan?*

heitiki: *ranga-wairua*

pikorua: *Sereš...*

heimatau: *Opa cico, kresnula si ranga-wairua!*

Bravo!

cummy-eyelids: *:)*

pikorua: *I kakav je?*

cummy-eyelids: *E, polako s tim, ja sam svoj zadatak obavila. Sada ste vi na redu.*

heitiki: *ljudi, upravo je objavio svoje remek delo. cummy možda si ti u njemu :)*

heimatau: Užas!

pikorua: Zašto bi neko sebi odsekao nožne prste zbog jebenog klipa...?

heitiki: nadmašio je samoga sebe

pikorua: Više ne mogu da jedem ovu picu. Muka mi je...

heimatau: Cummy-eyelids jesi li tu?

pikorua: Cummy devojko...

heitiki: cummy

anonymous: Prijatno grešnici!

Saša MILENKOVIĆ

ŠAJBEROVO KOLO

Krajičkom desnog oka video je vozačevu glavu koja pada preko volana, a ona nije videla ništa. Čuo se krik i lom stakla, škripa lima. Poleteo je i instinktivno se sklupčao, sve je video usporeno. Neka sila ga je odvojila od Vesne čiju je ruku lagano držao. Izgubio je svest pri udarcu.

Pomisli da treba da nauči bolje da leti, baš mu ne ide od ruke. Volan je niz kratkih spojenih kobasica, deca ih jedu bez hleba dok trče po dvorištu škole. Mama im govori da ne jedu bez hleba. Vesna je mama, mama je Vesna. Saobraćajna nesreća. Plakao je.

Pištalno je u ušima, dobovalo je u glavi. Navikao se na to dobovanje, ono mu pričinjava zadovoljstvo. Kao i sve drugo u životu, taman se navikneš i ono počne da nestaje. Polako se vraćao sebi.

- U sedamdesetpetom minutu, na stadionu JNA, pred preko četrdeset hiljada navijača, Milinko Pantić postiže gol koji Partizan dovodi na prvo mesto i donosi mu jubilarnu desetu titulu prvaka Jugoslavije. Počinje sveopšte slavlje... - čulo se sa radija, još kreštavije nego ranije.

Potpuno se razbudio i počeo da ustaje iz trave tresući glavom i praveći grimase da mu se razbistre čula. Teško je disao. Bio je moker po licu, nešto mu je u oku, krv.

Autobus je stajao i uzduž se klackao preko nečega. Prednji deo vozila, tamo gde je sedeo vozač, bio je potpuno smrskan. Odatle su virili neki delovi tela, verovatno vozača, možda i Vesnini. Krvi je bilo posvuda.

Kroz, srećom otvorena zadnja vrata iskakali su putnici, a na svaki izlazak autobus se opasno ljuljao i pretio da će pasti na stranu. Neki su se držali za glavu, neki su poskakivali, ili jednom rukom pridržavali drugu. Zaputio se ka njima u nameri da uđe. Niko ga nije sprečio. Vraški su ga bolele grudi pri pokretima.

Krenuo je uzbrdo ka prednjem sedištu i izvoru krvi koja se slivala po hodniku i već se ugrušavala ponegde. Umalo nije pao okliznuvši se na masni krvavi potok. Vesna je davala znake života. Imala je nesreću da je ispred nje bilo suviše prepreka - paravan od debelog stakla, samog vozača, volan i drvenu banderu koja je sada, odlomljena, ležala ispred autobusa. Jedan žuti pramen duge kose promenio je boju u crvenu na mestu gde je slepljen sa bledim obrazom. Zagrla je prvi put. Bila je zagrljena prvi put. Oči su joj postale sive u tom zagrljaju.

Rekoše da su mu se slomila rebra. Nije im rekao da više ne vidi boje. Te večeri, u Niškoj bolnici, na radiju je čuo vesti o nesreći. Sve ga je bolelo unutra, posebno kada je jecao.

Čudno je kako se glava oslonjena na staklo privikne na vibracije posle nekog vremena. Neprijatan je osećaj kada se odmakne, skoro isto toliko koliko je neprijatno i kada se glavom dotakne prozor koji vibrira u ritmu neravnina na putu, amortizera i motora.

Iako probuđen, nije hteo da se pomeri iz položaja koji je zauzimao dok je spavao; temena zalepljenog za stakleni zid pored sebe. Gledao je u prazno i osluškivao.

Stajali su na stanici u Svetozarevu, otvorenih vrata, dok je motor radio i proizvodio sitne vibracije koje pričinjavaju zadovoljstvo osamnaestogodišnjem momku. U vazduhu se osećao kiselkasti miris dizela pomešanog sa prašinom, gumom i plastikom razmekšaloj na letnjoj jari. U tom mirisu učestvuju i džepovi skorelih ostataka izbljuvaka, skrivenih u pregradcima i žljebovima. Putnici su jedva čekali da se autobus pokrene, a promaja malo rashladi i provetri unutrašnjost „konzerve” u kojoj su se nalazili.

Na kreštavom radiju čuo se neki ljigavi rok, a utakmica je već trebalo da počne. Bila je subota, 14. jun 1986. godine, fudbalski dan. Igra se tridesetčetvrto kolo prve savezne lige Jugoslavije i odlučuje se pobednik prvenstva.

- Majstore, nađi utakmicu! - povika, ali mu glas preklopi istovremeni zvuk zatvaranja vrata i povećanja broja obrtaja motora pred polazak.

Menjač autobusa zakrča i vozilo uz trzaj krenu u rikverc nasilno odlepivši Lukinu glavu od prozora. On naglo ustade sa sedišta da bi prešao na ono iza vozača, odmah do devojke njegovih godina.

- Možeš li da pronađeš utakmicu Partizan - Železničar na radiju? - Upita vozača.

- Misliš Partizan - Željezničar? - odgovori mu vozač ironično i prostreli ga pogledom preko retrovizora.

Autobus je stao na rampi stanice. Izgleda da je radnik koji je podiže izašao ispred da se osveži vodom koja je isticala iz gumenog creva. Na radiju se čuo kratki izveštaj sa svih odigranih utakmica. Vozač žurno zapali

cigaretu. Ostale su još dve. Čeka se ova u Beogradu, a utakmica između kluba „Sarajeva” i Crvene Zvezde, već je počela u Sarajevu.

- Pa da, Železničar. - odgovori Luka zbunjeno. - To sam i rekao, trebala je da počne još pre pet minuta.

- Nije počela, nema utakmice. - reče vozač i pokrenu autobus uz takav trzaj da su se svi zanjihali u sedištima.

- Kako je bre nema? Nemoj da me zajebavaš! Ovu utakmicu čekam ceo život.

- Nema je. Nešto movaju! Jedan gol razlike je u pitanju! Lepo je rekao Makedonac što sudi u Sarajevu da će titulu uzeti onaj tim koji počne utakmicu kasnije.

- Aha, to je kao da gledaš u budućnost. Kristalna kugla, shvataš. Tačno znaš koliko golova moraš da namestiš! - zaključio Luka ushićeno.

- Mamicu li im jebem pokvarenu! Sve su upropastili u ovoj državi! Te generale iz Partizana treba poslati na Goli Otok, da se malo odmomore na moru! - reče vozač vidno uzbuđen.

- Daj majstore, otvori bar vrata, skuvali smo se od vrućine. - Luka skrenu razgovor, pošto nije shvatio poslednju opasku.

- Pogledaj šta piše gore. - vozač srednjim prstom leve ruke ukaza na pločicu iznad retrovizora u vozilu, na kojoj je ćirilničnim slovima pisalo: „Zabranjen razgovor sa vozačem.”

Rukav mu se zarozao otkrivši deo tetovaže. Zapalio je još jednu cigaretu i duboko udahnuo, izdahnuvši dim kroz zube, crven u licu. Otkopćao je košulju.

- Utakmica kasni, upravo su rekli. - umeša se devojka koja je Luki sedela sa leve strane, pored prozora. - Bolje bi ti bilo da slušaš šta govore na radiju, nego što se svađaš sa vozačem! - nadovezala se.

Vitak i mlad devojčurak gledao ga je svojim krupnim zelenim očima ispod žutih obrva. Bila je zajapurena u licu od vrućine i smrada koji ih je okruživao, a vrat i vidljivi deo grudi su se presijavali od znoja koji je iz nje izbijao. Jedan žuti pramen duge kose bio je potamneo u smeđu boju od vlage, na mestu gde je slepljen sa crvenim obrazom. Nosila je zelenkastu pamučnu majicu sa kratkim rukavima i jarko plave farmerice sa vojničkim opasačem oko pojasa, bezmalo dva puta obmotanim oko njenog struka.

Svidela mu se odmah, na prvi pogled; toliko, da je osetio kako mu srce poskakuje u grudima. Posle par trenutaka, kada mu se mozak privikao na sliku koju vidi, sve je zavoleo, i smrad i vozača i truli sunder koji je virio iz sedišta, i nju.

- Tebi je izgleda baš vrućina. Sad ću to da sredim.
- poluglasno joj reče.

- Majstore, em nas zajebavaš, em pocrkasmu, a sad ćeš i da nas pogušiš tom krdžom. Daj, budi čovek bar malo i otvori nam vrata da se gasna komora provetri. Ovde ima jedno šezdesetpet stepeni. - našali se Luka.

- Mali, mnogo kenjaš za svoje godine, mama i tata te baš i nisu mnogo vaspitavali.

- Nisu. Da su živi verovatno bi to radili, ovako nije imao ko. - odbrusi.

- E kad je tako, onda i nisi loše ispao. - reče vozač i stisnu jedan od tastera ispred sebe.

Prednja harmonika-vrata se uz buku otvoriše i sve zapahnu nešto vrelog vazduha od spolja. Pošto su svi putnici bili oznojeni, ovo ih je rashlađivalo.

- Majstore, otvori i zadnja! - čulo se od pozadi, a vozač usliši i ovu želju.

Na radiju su najavili da će utakmica u Beogradu uskoro početi, sa dvadeset minuta zakašnjenja. Sudija, Beriša Šinasi, dozvolio je reporterima i posetiocima da se dugo zadrže na stadionu i da ceremonijalno isprate Živkovića i Vargu koji su se opraštali od kluba i odlazili u inostranstvo. Ovo im je bila poslednja utakmica. U Sarajevu se opraštao Đurovski, ali sudija Goce Popev nije dozvolio nikakvu ceremoniju.

- Hvala ti! Mislila sam da ću se istopiti od vrućine.
- reče devojka Luki.

- Video sam. Da li ti je sada bolje? - upita sa izveštačeno nežnim glasom. - Mislim i ja da bi se istopila, ali ne od vrućine.

- Od čega onda?

- Istopila bi se jer si tako slatka da si sigurno napravljena od šećera. - Nasmeši se šeretski.

I ona se nasmeši, ali obori pogled. Luka pocrvene.

- Kada sam osetila svež vazduh, odma' mi je postalo drugačije.

Primetio je njen Niški naglasak i svideo mu se.

Pre nego što je utakmica počela, spiker je raportirao da je u Sarajevu rezultat već 0:2. Oba gola dao je Milko Đurovski i to prvi u jedanaestom, a drugi u petnaestom minutu.

Vozač posegnu za još jednom cigaretom iz belog mekog pakovanja na kome je bio veliki plavi znak pitanja. Otvorio je širom i svoj prozor, jer je vrućina bila nesnosna, a od jutros ga prati oštar bol u grudima. Pomislio je kako bi mogao da uzme bar nedelju dana bolovanja, to ne bi trebalo da bude problem.

- Luka. - reče i ispruži ruku ka devojci.

- Vesna. - pruži mu ruku nazad i dodirnu ga dlanom po dlanu bez ikakvog stiska.

Spiker je izvestio da je Crvena Zvezda postigla još jedan gol u Sarajevu. Milan Janković je iz jedanaesterca, u tridesetdrugom minutu, pogodio donji levi ugao gola. Na drugoj utakmici još nije bilo golova.

Vozač se raskopčao. Oteo mu se duboki uzdah.

Vesna je Luku stidljivo pogleda. Uočila je da ima repove, poput Milka Đurovskog.

- Ti nemaš roditelje? - upita ga.

- Poginuli su u saobraćajnoj nesreći kad sam bio mali. Čuvala me je baba dok nije umrla. - Odgovori mehanički, jer je ovo već hiljadu puta izgovarao.

Svaki put kada se sa nekime upozna, nestrpljivo očekuje momenat kada će rafalno ispaliti unapred pripremljenu rečenicu. Do tog momenta je malo napet, a kada se reči izgovore napetost splasne. Ipak, ovaj put, u njemu je i dalje nadirala tenzija. Pomisli da je previše rekao.

- Ko te je čuvao posle?

- Komšije su me gledale neko vreme, pa me je onda ujak dao u dom.

- I sada si u domu?

- Nisam više, danas sam izašao. Krenuo sam do mog najboljeg druga u Niš. On već radi. Naćice i meni nešto, pa ću u martu u vojsku.

Prvi gol Partizana, u dvadesetšestom minutu utakmice zadao je Zvonko Živković.

Vozač je jedva uspeo da pripali sledeću cigaretu dok je skretao, u blizini Ražnja. Autobus je išao ka Nišu vijugavim putem, izbegavajući auto-put Bratstva i Jedinstva kako ne bi platio putarinu.

- Odakle si, Vesna?

- Iz Niša i upravo se vraćam iz posete jednom vojniku.

- Dečku?

- Možda. - Sada se i Vesna nasmeši šeretski i namignu.

- Možda?.. Još sat vremena. Dok ne izađemo napolje. - Luka odglume ozbiljnost.

- Nemoj da si blesav. Šalila sam se, to mi je brat. - i Vesna se uozbilji, ali nije glumila.

Zeleni predeli i žute njive pšenice smenjivali su se iza Vesne dok je Luka posmatrao. Video je svoj odraz u staklu kraj nje i odjednom se setio davno zaboravljene uramljene crno-bele fotografije sa svadbe u sobi pokojne bake u koju je gledao kada se budio. Setio se i mirisa provetrenih ponjava u hladovini stare nabijače u kojoj su živeli i mirisa kobasica koje je baka spremala za doručak.

U četrdesetom minutu Smajić postiže još jedan gol za Partizan. Dok je spiker objašnjavao kako je izgledao solo prodor, dva minuta kasnije, Zvonko Varga dao je i treći gol, glavom. Nakon tri minuta završilo se poluvreme.

- Crvena Zvezda je ponovo druga, ako ne da bar još jedan gol. - reče vozač naglas, za sebe i teško zapali cigaretu dok mu je drhtala ruka sa tetoviranim probodenim srcem, u kojem piše „JNA.”

Kada se cigareta zažarila, pao je još jedan gol u Sarajevu, četiri minuta nakon početka poluvremena te utakmice, ponovo Milko Đurovski.

Srđan MILJEVIĆ

KAKAV DAN

Kad je Cica jutros došla na kafu, odmah sam shvatila da nešto mudruje.

„Da nemaš možda Nes?“, pita.

„Vala da znaš da se i meni pije“, odgovaram. ”Juče sam popila tri turske, pa me želudac baš namučio”.

„Samo ga prelij vodom i nemoj da mutiš. Čitala sam da ta pena nadima“, dobacuje mi dok stavljam vodu u ketler.

„Pa znaš da ne mutim nikad“, odgovaram. ”Hoćeš i malo cimeta odozgo?”

„Stavi, stavi, dobar je za šećer“, uzvraća ona paleći cigaretu za trpezarijskim stolom, pa nastavlja: ”Bila sam juče kod keve, vidi što ima sok od višanja. Tetka iz Opovala pravila. Njene višnje iz dvorišta, ženo! Ništa konzervans, ništa vinobran. Sto posto prirodno! Evo ti flaša pa da imaš. Kaže keva: *Ponesi za komšinicu, pa joj lepo napravi. Sirup sipaj da ispuni petinu flaše i onda dodaj vodu. Ne valja da bude jak, ima samo da ožedniš.* Eto, to ti je od mama Kate. Puno te pozdravila”.

„Eh, majke... Hvala ti! A kako je ona?“, pitam.

„Kako je?! Ko zmaj. Što je starija, to više na svoje dupe misli! Ma ništa njoj ne fali. Da je samo vidiš! Mini val, pa ehton, pa ispegla kompletić, pa u šetnju. Sve ti ona sebi lepo prinese i odnese. Uživa babac samo tako.

I neka je! Jebeš ga, znači mi što je dobrodržeća. Šta bi' da je nepokretna ko što ima ljudi?! Pa, znaš one Periče s četvrtog?"

„Oni što imaju pekinezera?“, ne stižem ni da pitam.

„Da, ono malo kuće. Aha. E, šlogirao im se deda. Šta će, siroma'. Nikad ne znaš šta te čeka... Nego, ženo, sve hoću da te pitam, pa zaboravim”.

Aha, evo nas, mislim se. Samo sam čekala.

„Ona mala u vašoj radnji...“, gotovo da počinje da muca.

„Nije to naša radnja, Cico. Mislim, jeste, ali znaš da mene to ne zanima. Nego, šta si počela?“, izgovaram vrpoljeći se.

„A, dobro, mislim od ovog tvog! Ne može da bude samo tvoje ili samo njegovo. To je sve zajedničko, ženo!”

„I, šta s malom? Nisam je dugo videla”.

„E, pa, Cica jeste” kaže ona. „A trebalo bi i ti”.

„Aman, što?”, pitam.

„Aj daj neku rakijicu”, kaže Cica i srknu kafu.

*

Čim sam je ugledala u radnji – zaledila sam se. Taman što se malo raščistila gužva... Ovih dana su pazari bili ludilo, svi pred slave kupuju na kilo. Danas već slabije. Standardno su bili klinci za veliki odmor i to je to. Uzela ja da pomerim bademe – smetaju mi kad prolazim. Krle ih juče doneo i samo spustio džak iza pulta. Moron. Treba da mu nacrtam da ne smem da dižem. Boli ga uvo, još ni oglas nije postavio. Samo ću ključ u bravu jedan dan i čao! Nego, ušla ona i meni se

valjda neka ludačka, zaštitnička snaga javila. Reko', što da je se plašim?!

„Onaj moj nije ovde?“, pita bez ikakvog pozdrava.

Pre nego što sam stigla da odbrusim i kažem: *Trebalo bi da znate gde vam je suprug*, pogled joj je skliznuo na moj stomak.

Gleda me s gađenjem. Krava. Ne zna ta šta je ljubav. Takve ni sebe ne vole.

„Dobar dan. Nije, nije tu. Juče je svratio da donese bademe i orahe. To nam je falilo“, odgovaram, ipak ne tako hrabro.

„Kako stvari stoje izgleda da vam je bilo dovoljno afrodisijaka“, kaže nadmeno i uzima telefon.

Vidim da je odlepila. Sigurno njega zove.

Jebote, pa ona nije znala!!!

E, Krle, pičko jedna!

Sad ćeš da me zapamtiš.

*

I, što mi žao onog nesrećnika od večeras! Došao na kej potpuno izbezumljen. Pijan ko majka! Dibidus. A preplašen, znaš. Boji se. Nije smeo s mosta, nego došao na obalu. Ma, ajde, ja ne znam šta je s ovim ljudima. Svako malo se neko baci. Al' ovaj izgleda nije smeo. Pičkica! Sto posto se utronjo zbog neke ženske. Krenuo onako lelujav u vodu. Viknem ja momcima da odmah zovu i policiju i hitnu.

Dobacim mu: „Ajde, prijatelju, vrati se. Dođi sedi ovde, šta god da je proći će“. Evo sad se setim tog pogleda. Ko zna šta mu je bilo. Samo je govorio: „Nisam.. Hteo.. Nisam hteo. Ne. Nisam...“

„Ma, znam da nisi. Ajde, napolje. Pusti sve kraju”,
uzvraćam mu ali ne vredi.

Onda je malo zastao, preturajući po džepovima.
Ne znam kako je uopšte sačuvao onaj telefon! I tad mi
kaže:

„Zovi je. Sa svog. Da dođe. Ja.. jaaa.. ću se ubiti,
reci joj”, opet on.

Jesam rek'o da je ženska!. To kad ti zaludi glavu,
ništa gore nema! Ko za kurac nema ni policije, ni hitne.
Odužilo se, svi s obale već gledaju, a mi dobrano u vodi
do struka.

Vidim da je zvao četrdeset tri puta. *Moja ženica.*
Okrenem je sa svog telefona, sav onako moker, i kažem:
„Gospođo, ovde jedan jako pijan čovek moli da vas
zovem. Na keju smo, pa... Ajte dođite”.

„Ko god da ste, recite mu da idem kod advokata.
On nek radi šta 'oće”, reče i spusti slušalicu.

Sva sreća te utom dođe hitna. Pramac ludara, kažu.
Samo da sačekaju i policiju. Neka trudnica zapalila
radnju zdrave hrane gore na bulevaru, pa su se tamo
zaglavili. E, bože, kakav dan!

Milica POPOVIĆ

ČAS SLIKANJA

Nalaziš se pred belim, praznim platnom. Zuriš u njega pokušavajući da otkriješ smisao. Zašto si tu?

Stojiš tako pred praznom slikom, ispred prozora i vidiš kako se napolju smenjuju dani i noći. Ali ti kao da vidiš samo platno, fokusirano i spremno za oslikavanje.

Podižeš četkicu, nesigurnim pokretom.

Odakle da kreneš?

Koje boje da odabereš?

Isprva je labavo držiš, primakneš je platnu, još suvu i napraviš ovlaš nekoliko pokreta.

Shvatiš ono što si, u suštini, već i znao: ne znaš da slikaš.

Ali platno i dalje stoji ispred tebe i očekuje da završiš sliku.

Šta treba da bude na slici? Koliko imaš vremena?

U jednom trenutku, čini ti se kao da se svetlo malo po malo pojačava, i sa svoje leve i desne strane vidiš nizove ljudi ispred istog platna kakvo i ti imaš. Primećuješ da su i oni zbudjeni. Gledate se neko vreme, kao da ćete na platnu nekog drugog naći neke odgovore.

Odlučuješ da probaš da slikaš. Ne može da škodi, zar ne?

Počinješ sa jednostavnim oblicima i predmetima koji ti padaju napamet. Ne ide ti baš. Pokušavaš da

naslikaš svoju kuću. Ispred tebe malo po malo iskrsava crtež deteta.

Gledaš opet oko sebe tražeći inspiraciju.

Nekoga pokušav da kopiraš.

Nekoga znaš da nikad nećeš moći da kopiraš, koliko god se trudio.

Nekima se ćutke podsmevaš.

Platna ispred tebe se smenjuju. Postaju sve veća a broj boja na paleti takođe raste. Koristiš raznovrsne četkice. Mešaš boje, praviš različite nijanse. Ulaziš u štos. Pokreti su ti sve sigurniji i precizniji.

Postepeno dolaziš do najvećeg izazova sa kojim se suočava svaki slikar: autoportret. Odjednom sve izgleda jasnije. Imaš utisak da je otpočetak trebalo da slikaš sebe. Da su sve pripreme i probe i sva ptrehodna platna bili neophodni da bi sada stajao pred praznom slikom sebe.

Nemaš ogledalo. Dosetiš se da kreneš od pozadine, jer nisi siguran odakle da kreneš da slikaš. Baciš stidljivo pogled na ostale, i vidiš da i oni rade isto.

Ali ostaje pitanje: kako naslikati sebe? Kako biti veran sebi na platnu? Jer platno ne laže.

Zamisliš prvo sebe kao dete, najlogičnije je da od toga kreneš. Pokušavaš da dočaraš radost u očima koju si imao. Koristiš vesele boje, slikaš leptire, ptice i Sunce.

Ali to više nisi ti, nisi dete. Uzimaš novo platno. I dalje nisi siguran kako ćeš izgledati. Želiš da se predstaviš što lepše. Kako da sakriješ mane? Kako da utekneš sebi? Da budeš neko drugi, makar dok se čas slikanja ne završi. A opet, želiš da budeš svoj pred sobom. Da na platnu ipak izgledaš kao ti. Znaš da od svog lika ne možeš da pobegneš.

Ipak, kako god da sebe naslikaš, nešto ti ne valja. Osećaš se kao da gledaš u iskrivljeno ogledalo. Čini se, šta god da pokušaš, da su boje pogrešne. Nedovoljno dobre. Previše blede, ili prejake. Koje su dobre boje za slikanje sebe? I svetlo je pogrešno. To jednostavno nisi ti.

Nastavljaš da slikaš i slikaš. Proučavaš svoj lik, ponešto dodaš ili oduzmeš. Što više slikaš, više učiš o sebi. Otkrivaš nove slojeve i više nisi toliko zbunjen. Slikaš nekoliko verzija, očekujući da će sledeći biti bolji, verniji.

Malo po malo, sve dolazi na svoje mesto. Odmakneš se polako od platna, gledajući svoje delo, mirno i zadovoljno.

Nisi ni primetio kada je svetlo postalo prigušenije, a broj učesnika sa tvoje obe strane se proredio.

Ostali su samo njihovi autoportreti.

Kada si se udaljio dovoljno, okrećeš se da poslednji put pogledaš platno, ono zbog koga si i došao da slikaš.

Nizovi nasmešenih ostarelih ljudi uzvraćaju ti pogled. Među njima, u sredini, prepoznaješ sebe.

Nasmešiš se i shvatiš da ti je četkica ostala u ruci.

Spuštaš četkicu, i vidiš sebe. Po prvi put jasnije nego ranije, baš onakvog kakav si bio, i shvataš: četkica te je otkrila. Tebi samom.

Čas je završen.

Ivana RADOVIĆ

KURAC ĆEŠ TI IKAD IŠTA

- Još nisi počeo da se spremaš?, rekla je dok je vezivala pertle.

- Šta imam da se spremam?

Zakolotala je očima.

- Ja sam uvek spreman.

Nastavila je da koluta očima (*u sebi doduše*).

- Dobro, sa'ću.

Nije se pomerio od kompjutera (*Naravno da nije*)

- A gde si rekla da idemo?

- Da si me slušao, znao bi.

- „Da si me slušao, znao bi”. A što ne bi išla sama?

Nije odgovorila. (*Ne znam koji kurac sam te i zvala*).

- Šta se odmah drndaš. Dokle moramo da ostanemo?

- Ne moramo da ostanemo uopšte.

- Kako to misliš?

- Znaš šta, ako ćeš da ideš preko kurca, i sve vreme da gledaš na sat, i ja sve vreme da razmišljam da li si se smorio, onda stvarno bolje da idem sama.

(*- Ako ću sve da radim sama, onda ne znam zašto nisam sama, kod mame na Dorćolu, a ne u ovoj pripizdini glumeći happily ever after.*)

- *Ako ti je bolje da si sama, što prosto ne odeš nego svaki dan oko svake stvari vodiš isti dijalog?*

- *Otići ću.*

- *Kad?*

- *Sledeće nedelje. Ne mogu sledeće nedelje, imam haos na poslu, mogu posle 12.*

- *Hoćeš sto posto. Kad si pička.*

- *Nisam pička, nego stvarno ne mogu da se gnjavim sa objašnjavanjima i emocijama, previše mi je drugog sranja ove nedelje.*

- *Sereš kao i obično. Sereš i kad pričaš sama sa sobom. Koja si ti jadnica.*

- *Ma da se nosiš i ti.)*

- *Jel si ljuta?*

- *Nisam na tebe.*

Obukla je kaput. Nagula se i zastala u pola pokreta. Jel radimo i dalje onaj mehanički poljubac na rastanku?

Jasna RAJIĆ

REKVIJEM

Želeli su da umrem. Od prvog trenutka, sve što su želeli je da me više nema: da me izbrišu, i potom zaborave da sam ikada postojao. A sad, kad im se želja konačno ispunila - plaču.

Srceparajuće.

Licimerno.

Majka, otac, mlađi brat, devojka. Baka nije tu. Nije mogla da dođe: artritis i tako dalje. Zar je jedan artritis bitniji od mene? Nekad sam bio najvažniji.

Više ne.

Još ih se sećam. Svih njih, sada okupljenih oko bolničkog kreveta, uplakanih i skrhanih. Misle da plaču od bola - a u stvari, suze olakšanja. Znam, jer sam pravi bol već video, na istim ovim licima koja su sad iznad mene - tada, pre tih šest-sedam meseci, kad su prvi put čuli dijagnozu. Otac je prebledeo, ostao bez glasa: naoko miran, slomio se iznutra. Majka se srušila na stolicu i samo gledala. Kroz mene. U prazno. Ili već tada u ovaj trenutak sada. Baka je vrtela glavom u neverici, zamrm-ljala molitvu; Anđela prekrila usta šakama. Da se ne vidi koliko joj donja usna drhti. Jedino je brat nastavio da mirno igra video igricu. Suviše mali da razume. Neka. Shvatiće i on. Jednog dana. Kad dovoljno poraste. Kad mu neko objasni. To će morati oni. Ja više nisam tu.

I sad se vrpolti. Dosadno mu je. Nije mu jasno šta se dešava: pita kad će bata da se probudi. Majka pada na krevet, grli mrtvo telo. Jeca. Anđela rida, klizi niz zid bolničke sobe. Otac grli brata. Čutke. Brat i dalje ništa ne razume. Ne razumem ni ja, ne u potpunosti. Hteli su da me nema. Čemu sad ovaj bol i plač?

Želeli su da nestanem. Da ne smetam. Da im više ne ometam dane lekarima, komisijama, dijagnozama, terapijama. Da više ne gledaju, iz dana u dan, kako se niz cevčicu sliva otrov u sve umornije, slabije, iznurenije telo. Smrt u kapima. Nisu mogli da je podnesu. Sve što su hteli je da konačno umrem. Sve što sam ja hteo je da ostanem živ.

Kiseonik, voda, šećeri... glikoliza. U samoj osnovi, život se svodi na to. Želeo sam da nastavim. Budem. Postojim. Oni su želeli suprotno. Na kraju smo izgubili svi.

Kažu da samo život daje život; da kad nekog ubiješ, deo tebe umre s njim. Da krvnik i žrtva žive zajedno, i zajedno idu u smrt. A oni u bolničkoj sobi i dalje plaču laž:

Nema sažaljenja za ubice. Ni kajanja za samoubice. A ja sam oba, samoubijeni ubica, smrt žrtve ujedno i moja.

On: njihov sin, ljubavnik, brat.

I ja: njegov rak.

BILI I DASTI

Evo, evo, Bili, sipa mama još...Uh, proždrljivice jedna, znaš koliko si jela danas, prasice moja... Ljubim te u njuškicu... Znam, znam, voliš i ti mene... Hi, hi, evo je ova tvoja reklama *Whiskas*. Liči na tebe ova maca, ali ti si lepša, otmenija, s pedigreom... nego šta... Dođi, dođi, noktiće da isečemo... Neemoj da bežiš, znam da ne voliš to, brzo će mama... Jao... Mrš... mrš, divljakušo... ti ćeš mamu da grebeš! Ko će *Whiskas* da ti kupi, a? Čut', čut', mila, da čujem... Aha, stig'o nam je komšijaaa, zveckaju ključevi, otvara vrata... Sigurno sad izuva cipele i obuva papuče. Da, da... nosi one karirane, za dede. Videla sam jednom kad sam pozvonila da pozajmim šrafčiger, sećaš se? Znaš, kad su nam se istrošile baterije na tvom šišmišu... Sad sigurno seda u fotelju da čita... Pustio je muziku. Čuti, drekavice, hoću da čujem šta je pustio... Neki klavir se čuje... Šta se dereš, nisi valjda opet gladna.

I'll be seein' you

In all the old familiar places

That this heart of mine embraces

All day and through

In that small cafe

The park across the way

The children carousel

The chestnut trees

The wishing well...

Zar... Bili Holidej? On... sluša... Bili Holidej!? Znaš li koliko muškaraca u ovom trenutku na celoj ovoj planeti sluša Bili Holidej? Verovatno nijedan... Onaj moj, Bog da mu dušu prosti, jednom me pitao ko ti je taj Bili Holidej... Nisam mu nikad rekla da je Bili žena. Eto. Nisam. Zato što bi rekao „Aha” i nastavio da menja kanale. Ehhh... Čudio se i kad sam tebi dala ime: Kako Bili kad je ženka? A ti si mjaukala tako tužno, kao ona...

Ali, sad je naš komšija pustio *I'll be seeing you*... zamisli! Sigurno voli park i kestenovo drvo, kao u pesmi, mogli bismo tamo da se prošetamo, pitaću ga... Misliš da mu vratim sutra šrafčiger? Ili da sačekam da on dođe da ga potraži? Bolje ja da mu vratim, da se ne naljuti... Ili još bolje, da pustimo i nas dve neku muziku? Tan-ki su zidovi, možda i on čuje nas. Šta bismo mogle? Na primer... Dasti Springfield *Spooky*. Kad voli Bili, voleće i Dasti. Razumeće ako čuje... Pojaću onaj stih:

You call me up and ask me would I like to go with you and see the movie...

... i onda će on pozvoniti da me pozove da gledamo film, hi, hi, hi... Idem da uvijem malo kosu i da se lepo obučem. Onu crnu usku haljinu, šta misliš?... Auuu, puna je prašine i tvojih dlaka... Sad ću da ih istresem u kadu da ne bih i ja postala „dasti”... E, a je l' znaš da je ona dobila nadimak Dasti jer je volela da igra fudbal s dečacima po prašini? A zvala se Meri Iza-bel Ketrin Bernadet... Jedva čekam da mu to kažem... U kupatilu saaam, Bili, ne brini, tu je mama... *First I said no, I've got some plans for tonight*... Jao, što sam lepo raspoložena danas...

Ma je l' ja to čujem da on otključava... joj, srce će mi iskočiti... Idem da odškrinem vrata, da provirim... Hoćeš sa mnom? Dođi!

„Mala, gasi to pištanje, hoću da dremnem!”, začuo se muški glas iz stana pored.

Muzika iz komšijinog stana je prestala. Mlada devojka je otvorila ulazna vrata i izlazeći iz stana doviknula muškarcu koji je ostao unutra: „Ugasila sam radio, pišti mačka, ne znam, nešto iz komšiluka... Idem u prodavnicu... ćao!”

„Dobar dan, komšinice. Tražite nekog?”, obratila se devojka ženi u crnoj haljini s tri viklera na glavi i sivom mačkom u naručju.

„Dobar dan... Tražim moju Bili, jeste li je i vi čuli?”, odgovorila je zbunjeno žena.

„U naručju vam je”, odgovori devojka. Žena s mačkom brzo uđe, zatvori vrata i zaključa ih pocrvenevši.

„Šta je... šta je, Bili?”, reče ona mački. „Hoćeš da plešemo? *Love is kind of crazy with a spooky little boy like you...*”

Nevena ŠAULIĆ

MIŠJA DIKTATURA
ili
PRIČA BEZ MIŠOLOVKE

Dorijan Twist čisti svaki dan. Bez izuzetka, svaki dan u godini. Ustaje u pet ujutro. Pere zube crnom pastom. Odlazi pod tuš gde predano riba celo telo, deo po deo. Mnogo pažnje posvećuje noktima. Iako gricka nokte, ne plaši se ničega, jer ih stalno dezinfikuje sonom kiselinom. Obožava da gleda kako pene. Davno je čuo od svog prijatelja doktora da se tamo skuplja najviše bakterija. Besumučno je ponavljao – *Nokti su najveći izvor zaraze*. Zato Dorijan ima posebnu četkicu za ribanje noktiju. Na kraju, usta trlja sapunom. Smatra da jedino tako može da odagna ućebani smrad jutra. Oblači bademantil i brije par mekanih dlaka na licu. I dalje se nada da će mu jednog dana izrasti brada. Dorijan Twist ima četrdeset godina.

Stavlja veš u mašinu. Pažljivo sipa dve doze omekšivača i malo više praška. Osušen veš od prethodnog dana slaže na svoje mesto. Crne majice na jednu policu, plave na drugu i tako redom. Nekoliko puta proverava mašinu i gleda u bubanj. Najviše voli kad radi centrifuga. Tad sedne na pod i gleda. Zamišlja šta bi bilo da okrugla vratanca u nekom momentu eksplodiraju. A to nije nemoguće. Dorijan to zna jer stalno čita crnu hroniku u kupatilu dok čeka da mašina završi pranje. U Londonu, svake godine, eksplodira preko pedeset

vratanaca. Ako bi se to dogodilo, najgore bi bilo to što bi neko morao da pokupi komadiće njegovog tela zajedno sa stakličima bubnja, delovima mašine i ujebanog veša koji miriše na omekšivač. Uvek ga prođe nelagoda kada o tome misli. Pita se ko bi to temeljno očistio. Majka je davno umrla, a otac je star i lud. On iza wc šolje ima kanticu u kojoj odlaže dve metalne šipkice kojima secka svoja tvrda, krvava govna. Plaši se da se ne zapuši wc šolja. Najviše na svetu se boji da se nešto ne zapuši. Kaže da je to opasno. A soc od kafe baca u posebnu kanticu i tako ga mesecima čuva dok se ne prepuni i ne ubuđa. Dorijan ga retko posećuje. A kada ga poseti, potroši dva pakovanja sone kiseline, jer– *Otac je prljava svinja.*

U tom razmišljanju, i mašina polako završava. Pritiska belo dugme i otvara poklopac. Vadi čist, mirišljav veš. Kači ga na žicu, pa odlazi dalje. Uzima lavor i riba podove. Noć pre toga, imao je posetu. Svake srede dolazi prostitutka koju jebe već godinama. Doduše, ona nije baš prava prostitutka. Nije sjebana i ne bleji na ulici. Dorijana zna deset godina. Upoznali su se u vešernici. On tada nije imao varikinu, koju uvek koristi za pranje belog veša. Tog dana je bio ometen. Majka je umrla nešto pre toga. Ona je primetila da mu treba pomoć, pa mu je dala celu flašu najjeftinijeg izbeljivača za veš. Nikada joj to nije zaboravio. U međuvremenu, njoj se razboleo sin, primanja su bila mala i Dorijan je uleteo. Svake srede, sat vremena jebanja njemu, pedeset funti njoj. Jedini uslov je da uvek dođe čista i mirišljava. Ovog puta je prekršila pravilo. Nije se izula. Ugacala je parket i sive pločice u hodniku. *Sva sreća pa nije išla u kupatilo* jer tada bi Dorijan baš popizdeo. Dok je pažljivo prelazio krpom po podu, obećao je sebi da će kučka sledeći put ići bosa.

Zidni sat je otkucao osam časova. Pod je gotov, ostalo je još da se spremi ručak. Četvrtak je dan za piletinu. Meso se celu noć odmrzavalo na kuhinjskom elementu. Uzeo je luk, oljuštio ga i par puta dobro oprao deterdžentom. Iseckao ga je. U tiganj je stavio maslinovo ulje. Čuo je da se od suncokretovog dobija rak. Dorijan je mrzeo ljude koji imaju rak. Potom je uključio ringlu i spustio tiganj na nju. Jedan mali šum ga je uplašio, okrenuo se, i nije video ništa. Nastavio je dalje. Delove piletine je polagao u zagrejano ulje. Još jedan šum. Brzi okret. Ništa. Već je pomislio da umišlja. Krenula je grejna sezona, drvo krcka. Njegov nameštaj je od punog drveta. Dok je pržio meso, sve vreme je razmišljao šta je moglo da krcka. Prisećao se jasno tog treperavog zvuka: *krc, krc, krc*. Bubašvabe se drugačije oglašavaju. Njih je pobio još pre godinu dana. Svaki dan u čoškove stavlja otrov protiv tih crnih smrduša. Mnogo novca mu odlazi na otrove, kiseline i varikine. Trebalo bi da pronade švercera. Poslednji komad je ispekao. Kao što to uvek čini, lepo je postavio sto: tanjir, viljuška, nož, podmetač za tiganj, čaša mleka i cveće u vazi. Dosta dugo živi sam. Već je naučio kako da udovolji sebi. Pre nego što je seo, otišao je do kupatila. Morao je da piša. Mrzi kad jede pune bešike.

Dok je Dorijan polako išao ka kupatilu, mali sivi gad pažljivo je posmatrao njegove korake. Tek kada je bio siguran da se Dorijan dovoljno udaljio i kada se njegovi koraci više nisu čuli u kuhinji, pozvao je svoju ženu i starijeg sina da krenu za njim. Brzo su potrčali do stola, par puta se panično okrenuli. Pogledali napred-nazad, levo-desno baš kao na semaforu, zastali da oslušnu i trećeći nastavili dalje. Brzo su se popeli na sto i krenuli da krađu piletinu. Stariji gadov sin ušao je u tiganj, a za njim mama i tata jer su se plašili da se ne udavi u pilećem saftu. Za to vreme, Dorijan je bezbrižno

pišao u svoju sveže očišćenu wc šolju. Kada je završio, zakopčao je šlic, oprao ruke i uputio se ka kuhinji. Bio je jako gladan. Od jutra nije stao. Rad, rad i samo rad. A četvrtak obožava. Ne samo zbog piletine. Nego i zato što četvrtak dolazi posle srede i najavljuje petak. A petkom je riba. Iako riba smrdi na vaginu sa kandidom, on to vrlo lako rešava. Potopi je u alkoholno sirće, ostavi da prenoći i ujutro riba ima miris kiseline. Dorijan obožava taj miris. Tad zna da je sve čisto. On mrzi bacile.

Dorijan Tvist je seo za sto. Stavio je salvetu na krilo, uzeo viljušku i posegnuo za mesom. U tom momentu, u svom tiganju, u svojoj tek očišćenoj kući, na svom stolu šest pari očiju ga je uplašeno gledalo. Munjevitom brzinom otac je uskočio u Dorijanova usta, mlađi sin u rukav, a majka na glavu. Njen glatki, veliki rep je zamučivao Dorijanov vid, dok mu je ona iz sve snage zarivala zube u teme. Pokušavao je da vrišti dok mu je sivi gad nemilosrdno grickao jezik, a njegova ogavna repina vijorila iz usta. Počeo je histerično da se mrda. Izudarao je svoja kolena o sto od punog drveta. Skočio je sa stolice i o kuhinjski element povredio mali nožni prst. Unezvereno je pogledao oko sebe i video otvoren prozor. Skočio je sa sedmog sprata. Čulo se samo– Tup, tup, tup.

Dorijan je prvo glavom udario o beton. Jak udarac smrskao je sivu majku. Njeno telo ležalo je ispod njegove glave, dok se njihova krv mešala i tako udružena, razlivala asfaltom. I otac je tragično nastradao. Nažalost, Dorijanovi zubi su pregrizli celo njegovo prljavo, mišje telo. Glava i gornji deo zaglaviše se u Tvistovom grlu. Iz njegovih poluotvorenih usta virilo je samo mišje dupe sa repom. Jedini preživeli bio je mali, sivi gad. Pažljivo se izmigoljio ispod krvave majice i nastavio dalje. Neko je na prvom spratu spremao piletinu na indijski način.